

Tyukász pék (2008.01.)

„Mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma...”

A megejtő szépségű Tisza partján beszélgetünk Tyukász Ferenc pékmesterrel, aki túl a nyolcvanon, emlékezik. Emlékezik, hogyan is volt, amikor kezdte ezt a nem könnyű, mégis gyönyörű pályát, hiszen a kenyérsütésnek megvan a maga szakrális üzenete is. Vetni a búzát, várni-látni, míg a mag szárba szökken, közben veri eső, cibálja szél, simogatja lágy szellő, itatja harmat, szárítja a nap, majd ÉLET lesz belőle. Várni, míg eljő az aratás ideje – de előtte felnézni az égre, elmondani egy imát, s kérni Istent, áldja meg mindennapi kenyerünk alapját. Durva, majd egyre finomodó kövek között a szem megtöretik, elválik az ocsú a búzától, s lesz belőle finomliszt. Minden részét felhasználták, kárba semmi nem vészett. A földből élők tudták: a föld nem terem fölösleget, sem eldobandó hulladékot. Minden elem fontos, hasznos, felhasználható.

A földhöz csak lehajolni lehet. Veritékkel öntözni, imával meghinteni, hogy fakadjon belőle élet. S amiért ember árat fizet, azt megbecsüli. Legalábbis így volt régebben. Amikor a kenyeret úgy szegtük (-jük) meg, hogy előtte keresztet vetünk, és áldást mondunk rá. S ha véletlen leesett, hát szívünkre szorítva tisztítottuk meg. Eldobni eszünkbe nem jutott.

Lassan húsz esztendővel ezelőtt édesanyámmal egyik közös sétánk alkalmával láttuk, amint az utcai szemetes környékét beborította az eldobott zsömlé, kenyér. Fájt látnunk a pazarlást. Akkor anyám azt mondta: „meglátod, lesz még ennek bójtje.” Lett. Van. S közben a kenyér is átváltozott valami egészen mássá, mint amit korábban jelentett. Eltűnt belőle a veritékes kemény munka, vele együtt az íz. A jó kenyér íze.

Tyukász pékmester közénk hozza valaha volt kenyerék ízét, illatát, s míg beszél, kezei ösztönös mozdulatokkal formázzák oly sok évtized után is azt a hajdani kenyeret, amely valójában ma már talán nem is létezik.

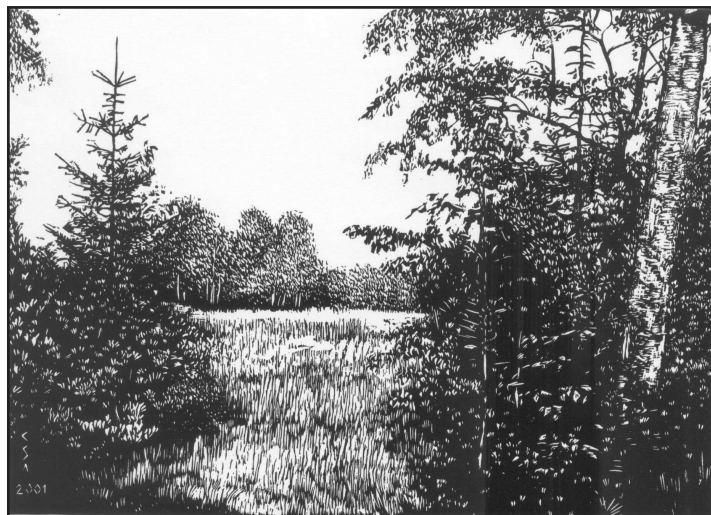
–Szüleim ötödízigen parasztok voltak. Az őseim 1792-ben jöttek ide a Felvidékről.

1922-ben születtem, középiskolába szegénységünk miatt nem járhattam – bár ma is úgy érzem, jó tanár lehettem volna. Igaz, csak nyolc osztályt végeztem, de mindig nagyon sokat olvastam. Tizenöt évesen, 1938-ban Pestre kerültem szakmát tanulni, inasnak. Egy zsidó tulajdonban lévő pékségbe kerültem Újlipótvárosba, ahol hat kemence volt. Tízen dolgoztunk itt. A főnök –fiával együtt– mindennap velünk együtt dolgozta végig a műszakot. Megadta a tiszteletet a segédnek éppúgy, mint a tanoncnak. Minden jeles egyházi ünnepkor dupla bért kaptunk, s a nagysága rendszeresen ellenőrizte a tanulmányi eredményeinket. Megtanítottak illemre is bennünket. Családtagként kezeltek. Emlékszem, egyszer mindannyiunkat elvittek a Váci utcába egy zsidó szabóhoz, akit arra kértek, öltöztessen bennünket egyforma tanoncruhába, hogy ne tévesszenek össze másik pékség gyerekeivel, s ők se járjanak külön öltözkében nálunk. Sajnos, nem ott tudtam felszabadulni, mert két és fél év múlva elvitték a zsidókat. Soha nem tudtam megköszönni nekik azt a nagy szívességet, törődést, amit tőlük kaptam. Soha nem jöttek vissza... Két sváb öreglegény is dolgozott velünk, akik húsz éven át jártak be Budakeszről. Ott ismertem meg a svábokat közelebbről, s tapasztaltam meg, milyen nagy szorgalommal tudnak és akarnak is dolgozni. A kovással készült kenyeret a svábok hozták Magyarországra. Előtte kovásztalan kenyeret ettünk – méghozzá árpából. Sokszor gondolok az isteni gondviselésre, amely odavezért lépteimet, ahol megtanulhattam tisztességesen dolgozni. A második világháború után még Pesten maradtam, közelebbről Rákospalotán, s ott dolgoztam egy ideig. Itt is velünk dolgozott a főnök. Erős lovai voltak, velük hordta szét Rákospalotán a kenyeret, ahol akkoriban harmincezernél is többen éltek. Ennél a mesternél nem láttak el bennünket, de szombatonként kaptunk

hat pengőt, ami akkor jó pénz volt, s így tudtam gondoskodni magamról. Külön szobánk volt, melyet egy nő tartott rendben, ő is főzött ránk. Nem csak a szakmát tanították meg, de jó modorra, tiszteletre, a munka becsületére is. És megtartatták velünk a hitünket. Útavalót onnan is kaptam. Azt mondta a főnök: tanulj meg fiacskám, akármelyik felekezethez tartozol, ha annak a törvényeit nem tartod be, akkor szemét ember vagy. És: ha tisztességesen megtanulok dolgozni, mindig, minden rendszerben lesz munkám. Így is volt. Ma is jó szívvel, hálásan emlékszem vissza szigorúságukra, amely mögött azonban ott volt az útjára induló élet iránt érzett szeretet.

Vékonyka, sápadt, összerezzenő gyermek voltam kicsinek. Aztán kinőttem. Mert olyan közösségbe kerültem pályám kezdetekor, akik befogadtak, tanítottak. Emberségre, viselkedésre, a munka értékére, a másik ember tiszteletére, a bajba jutottnak segíteni. Nem esett nehezemre. Tíz éven át voltam az egyházközösség tagja. Templomba akkor is jártunk, amikor tiltották, később meg még inkább. Főnök sose lettem, de tudtam az okát.

A katonáéveket megúsztam azzal, hogy én sütöttem a katonáknak a kenyeret. Sőt, még a zsold mellé is tudtam keresni, mert a szomszéd pékségnek is sütöttem hétvégeken. A felettesem a vizes süteményeket kedvelte, neki azt sütöttem. A vizes sütemény –ilyen a zsemle, a zsúrkenyér–, azt jelenti, nincs benne tej, sem cukor. Akkoriban kézzel dagasztottunk. Kemény fizikai munka volt, jó erőnlétet kívánt. Aztán elérkeztek hozzánk is az oroszok. Először öreg Komáromba mentünk előlük, majd Ausztriába kellett volna tovább menni, de ehhez nekem már nem fűlt a fogam. Nem akartam elhagyni a hazámat. Gyakorlatilag átjöttem a front magyarországi szakaszán. Újra az isteni gondviselés segített, s gyalog, lassan, de haladtam Csongrád felé – nemegyszer életveszélyben. Emlékszem, Monornál egy német vonat „árnyékában” kapaszkodtam fel a Szolnok felé tartó vagonba, miközben lenn épp a cigarettáját sodorta az orosz katoná... Ceglédig tudtunk haladni, onnan gyalog mentem tovább. Útközben találkoztam egy öregemberrel, aki intett, eszembe ne jusson Kecskemétnek tartani, ott az orosz főparancsnokság, s belőlem egykettőre hadifogoly lesz. Szolnoknál egy halász vitt át a Tiszán. Előtte azonban kaptam tőlük szállást, enni, inni, majd egy kiadós reggeli után utamra bocsátottak. Különösebb baj nélkül eljutottam a bátyámékhoz, Szegvárra. Azt hitték, már nem élek... Aztán végre hazajöttem, Csongrádra. Bátyám hozta meg a hírt édesanyámnak, hogy élek, s jövök. Amúgy hatan voltunk testvérek: négy nővérem, meg egy bátyám. Sorra látogattam a rokonságot –időm

Bozótos

volt bőven, munkám viszont nem. Így jutottam el a város közeli Kétemető útra, az egyik rokonhoz, s ott találkoztam a későbbi feleségemmel, aki oda, a tanyára menekült. A feleségemnek születésétől fogva az egyik keze hiányzik. Így vettem el. Ma 61 éves házasságunk. Házasságkötésünk után hat évvel született Szabolcs, az első fiunk. Két év múlva követte őt Tamás, majd Tibor. Mindegyikük nagyon szülőtisztelő, –szerető. Maig, ha hazajönnek, megcsókolják az édesanyjuk csonka kezét. Olyanok vagyunk – mondják –, amilyenek nevelteték bennünket. Magam sose jártam kocsmába, a fizetésem mindig hazavittem. A feleségem azt ígérte, ha lesz belőlünk valami, ő nagyon meg fogja becsülni azt, amit keresek. A kilátások ekkor nagyon rosszak voltak. Csak '48. márciusában tudtam elhelyezkedni, akkor nyílt meg előttem a pékség kapuja. Már találkozásunk napján estére dolgozni várt a főnök. Azok a svábok, akikkel együtt dolgoztam Pesten, tizenöt féle sütemény készítésére tanítottak meg. Függött a cukor, tej, vaj tartalmától, hogy melyik tésztából mi készülhetett. Én azt itt, Csongrádon aztán tovább vittem. Nagy sikerük volt. Háromféle kovász volt, amit használtunk. A kovász a kenyér édesanyja.

És most elmondom, hogyan kell igazi, finom kalácsot sütni. Egy kg liszt kell hozzá, de kétféle. S az a liszt legalább egy, vagy két napig a konyhába legyen, hogy felmelegedjen. Kiszitáljuk, középen fészket készítünk, belemorzsolunk egy deka élesztőt, 3 dk sót, 15 dk margarint, ugyanennyi cukrot, három tojást, majd rálocsolunk két deci felmelegített tejet (ne legyen túl meleg). Félkeményre kell dagasztani, ne maradjon benne csomó. Ha úgy kívánja a tészta, 10 dekányi lisztet apránként még hozzáadhatunk. Fordított esetben meg egy kicsi tejet. Amikor be van dagasztva, letakarjuk, s amikor látjuk, hogy megkelt, visszanyomjuk. Amikor másodszorra is megkelt, nyújtódeszkára tesszük, s annyifele vágjuk, amennyi kalácsot ohajtunk. Ez a fonástól függ. (Miközben Tyukász pékmester mindezt mondja, kezeivel mutatja is a mozdulatokat, s ezek a mozdulatok olyan gyakorlatról árulkodnak, amit csak sok évtizedes munkával és annak szeretetével lehet elsajátítani.)

Kemencében sütjük. Ha az nem nagyon meleg, akkor ott még emelkedik a tészta. Háromnegyed óra múlva megnézzük egy fogpiszkálóval, átsült-e a tésztánk. Ha nem ragad, elkészült. Ezt az otthon készült, foszlós bélű, finom kalácsot anyáink, nagyanyáink kiválóan tudták sütni.

Már huszonöt éve nyugdíjas vagyok. Mindenütt megbecsültek, mert hamar rájöttek: tudok dolgozni. Igaz, szerettem, élveztem is a munkámat.

– *Milyen alapanyaggal dolgoztak?*

– Elmondom. A zsákokon, amikben a liszt volt, egy kártya jelezte a minőséget. Kiváló lisztet kaptunk Hódmezővásárhelyről, Tótkomlósról, a szegedi malomból, a szentesi Zsoldos és a csongrádi gőzmalomból. Amikor a zsákokat kinyitottuk, láttuk, abból a kiváló minőségű, Európa híré acélos magyar búzából mi-

lyen finom, foszlós kenyereket lehet majd sütni. Amit most sütnék, olyan, mint a fűrészpör. Ahol ügyelnek az alapanyagra, nem lopják ki a szükséges mennyiséget belőle, ma is lehet jó kenyeret, péksüteményt sütni. Megváltozott a liszt minősége is. '45 után kitalálták, itt a Kárpát-medencében remek éghajlati viszonyok vannak, a lengyelek, csehek, tótoknál hűvösebb az időjárás, mint nálunk, ezért itt kell több gabonát termelni. S a több általában a minőség rovására megy. Másban is. A lényeg a kifogástalan alapanyag. Régebben, a jó minőségű búzából örölt jó minőségű lisztet nem kellett semmiféle adalékanyag, vagy más zagyaság. Azelőtt egyetlen szelet kenyér tápértéke felért a mai kenyér mennyiségének többszörösével. De van más is: amivel dolgozunk, amit csinálunk, azt szeretni kell. Ha gépiesen csak összezsapjuk, olyan is lesz. Ha hibázunk, azt ki lehet, és ki kell javítani. Ez az igazi szakember! Nem csak a pénzt kell látni, hanem jó árut kell adni. S még ami nagyon fontos: mindezt lehet derűsen, mosolyogva is csinálni. A humor nagyon sok keserűségen segíti át az embert. Emlékszem, éjjel kettőre mentem dagasztani, s látom, amint egy kapatos ember lelkesen ölegeti a fát, halad körbe, körbe, s közben mondogatja: mindjárt hazaérek, mindjárt hazaérek... Jót derültem rajta. Vagy amikor az állatvásár még a vasútállomás előtti téren volt, s valaki nagy kartonra kiírta: „vidéki marhák”... Volt min nevetnünk.

– *Milyenek voltak régebben a mesteremberek?*

– Azelőtt is voltak kóklerek, de azt észrevették az emberek, s nem kértek a munkájából. Egyszerűen kiközösítette a szakma és az emberek is. Azok éltek meg, akik tisztességes munkát végeztek. Persze a különféle szakmák lejárata nem a véletlen műve. A szocializmusban nem azok irányítottak, akik mesterei lettek volna szakmájuknak. Inkább csak erőszakoskodni tudtak. Spanyolországban, Chilében, Vietnámban, vagy nálunk – bárhol próbálkoztak, mindenütt kudarcot vallott ez az eszme. Szerintem azért, mert nem a tisztességen, az egymás iránti megbecsülésen alapszik, hanem valami egészen más.

Példát is mondhatok. Amikor '45. után szabadultam, még tizenhat pékmester volt Csongrádon. Mindegyiknek egy-egy kemencéje, s tisztességesen megélték belőle. Az államosításkor legtöbbjüktől visszavonták a működési engedélyt, alig maradtak néhányan. A mérce – mint ekkoriban mindenben – a rendszer iránti lojalitás volt.

– *Milyenek látja most a világot?*

– Az emberek általában nem szeretik egymást, irigyelek, s míg ez így van, a hatalom vígan halászik a zavarosban. Gátlástalanul. Koromnál fogva emlékszem több miniszterelnökre, kormányra, de egy sem volt közülük annyira gazember, mint a mostani hatalom képviselői. Más nép lerázza magáról az igát, mi vonsozjuk. Inunk szakadtáig.

Ha visszagondolok az életemre, pár fontos dolog fogalmazódik meg bennem. Mindannyiunk életében a legfontosabb a család. Ha az széthullik, elvesz az ország, gyerekeink, unokáink hontalanul bitangolnak szerte a világban. A családban tanuljuk meg éltre szólóan, mit jelent felelősséget érezni egymás iránt. Legalább ennyire fontos a tanulás, tudás, mert csak az ostoba embert lehet elszédíteni. És fontos a tisztességesen elvégzett munka, amely megbecsülést, tartást ad az embernek. Mindezt át kell adjuk utódainknak, hogy ők tovább adhassák az ő utódjaiknak. Így, ez által lehet egy társadalom, ország erős, magabecsülő. A magyar ember semmivel nem alávalóbb más nemzetek népeinél. Sőt. Ideje ezt magában tudatosítania, s végre lerázni béklyóit. Szabad országot szabad emberek építenek. Ez a nemzet nem rabszolgának született. Ezt kell végre megértenie, s e szerint cselekednie.

Tyukász Ferenc a maga nyolcvankét esztendejével szálfa egyenes, tiszta tekintetű ember. Kezeiben ma is őrzi a kenyér készítésének csodáját: ahogyan az elvetett magból búza lesz, a búzából liszt, belőle pedig a mindennapi kenyérünk. Megértette: jó kenyeret sütni csak szívvel lélekkel és Isten áldásával lehet.

Lehoczy Leopoldina

Kosztolányi Dezső

Szellemidézés a New York-kávéházban

*A kávé gőze illan át forogva
a téli reggel füstjén szerteszét
s ott, hol zabáltunk hajdan éhgyomorral
dicsőséget, dohányt és feketét,
nők, villanyok között, tombolva nyersen,
a lehetetlent érzem én magát,
szeszélyt, kalandot, sok-sok régi versem
és ifjúságom vad aether-szagát.
Lásd, most jöhetnél, Osvát. A halál tán
el is bocsát, jelenj meg e találkán,
ragyogj föl a barok oszlop megett,
hadd lássam egyszer még, örökre sértett
gyászomba, rég eltűnt, fényes kísértet,
vezérkedő, roppant szemüveged.*

Gerendás Lajos

Kisebbségi lét Erdélyben

(vázlatos számbavétel)

(Folytatás előző lapszámunkból)

1977. március 4-én 21 óra 22 perckor erős földrengés volt a Vrancea-hegységben. A rengés 55 másodpercig tartott, és román adatok szerint 1.541 ember halálát, és 11.275 személy sebesülését okozta. Bukarestben az áldozatok között volt a legígéretesebb ifjú történész: Dankanits Ádám.

1977. május 11.: „Hazánk népe a forró haszaszeretet légkörében, az elődök áldozatos harca iránti hálaérzettel és nagyrabecsüléssel ünnepelte Románia állami függetlensége kikiáltásának 100. évfordulóját, s azzal az elhatározással, hogy valóra váltja a szocialista haza felvirágoztatásának pártprogramját.” (Előre)

1977. június 15. Kádár János és Nicolae Ceausescu találkozója Debrecenben. A következő nap Nagyváradon találkoztak. A tanácskozások fél 11-kor kezdődtek a Bihar megyei pártbizottság és tanács épületében. Délben Kádár és Ceausescu átsétáltak a Transsylvania szállóba, díszebédre. A zárómegbeszélésekre du. került sor.

1977. augusztus első napjaiban bányász-sztrájk volt a Zsil-völgyében. A központja Lupény volt. (Ugyanitt volt 1929-ben a híres bányászsztrájk, melyet csendőr-sortűz fojtott vérbe. G. L.) A bányászok követelésére, a helyszínre érkezett Ilie Verdet, a Központi Bizottság titkára, az Államtanács elnöke, és Ceausescu rokona: „Te jöttél ide tárgyalni? Veled mi nem tárgyalunk! Te félrevezetted az egész pártot, félrevezetted az egész állami vezetést, és nekünk is egyfolytában hazudtál. Veled nincs miről tárgyaljunk.” Verdetet, és kíséretét a tüntetők foglyul ejtették. A tárgyalásokat Ceausescu folytatta. A tömeg őt is megfélemlítette, hiába volt a környék tele katonasággal, Ceausescu látszólag engedett, de a követelésekből semmi sem lett.

1977. augusztus 25. Meghalt Kós Károly Kolozsváron. December 16-án lett volna 94 éves...

1977. szeptember 13. A 21. számú amerikai elnöki direktíva: „Kelet-Európával kapcsolatos politikánk célja az, hogy a térség kormányaival együttműködve elősegítsük azok nemzetközi függetlenségének növelését és belpolitikai liberalizálódását. (...) Magyarországgal a viszonyt óvatosan javítani fogjuk, hogy megmutassuk, (...) státusza Romániához és Lengyelországhoz hasonló. Az Egyesült Államok jelezni fogja, hogy hajlandó Szent István koronáját visszaszolgáltatni, ha magyar részről megfelelő biztosítékot adnak arra nézve, hogy az állandó jelleggel ki lesz állítva.”

1978. A nyolcvanas évekre jellemző élelmiszerhiány első intő jelei. A boltokból napokra-hetekre eltűnt a cukor és az olaj.

1978. március 13-14. „A Románia Szocialista Köztársaság magyar és német nemzetiségű dolgozói tanácsának plénuma” Székelyudvarhelyen. (Lásd: a hasonló című könyvet, Bukarest, 1978.)

1978. március 28. Ettől a naptól Romániában csak olyan telefon forgalmazható, amelybe gyárilag lehallgató-készülék lett beépítve. Olyan virágvázákat és hamutartókat is gyártottak, melyekben szintén lehallgató-készülék került. (Azt tervezték, hogy 1984. január 1.-re 10. 000. 000 mikrofont tudnának lehallgatni...)

1978. május 5. Ion Spalatel dr. cikke az „Előreben”: Szent Bertalan hosszú éjszakája. Horthysta megszállás Erdély északi részében (1940-1944). Ebben a cikkben történik említés Dücső Csaba: Nincs kegyelem, Atila (!), Álmos, Árpád ivadéka fel az új honfoglalásra. (Bp. 1939) című könyvéről. Ebből idéz a szerző, s ezt veszi át Ion Lancranjan elhíresült „Cuvind despre Transilvania” c. 1982-ben, Bukarestben megjelent könyvében, melyre Száraz György reagált. („Egy furcsa könyvről. Bp. 1983. Ion Lancranjan könyve „Szónoklat Erdélyről címmel 1990-ben jelent meg Budapestben.”)

1978. június 13-16. Ceausescu román elnök II. Erzsébet királynő vendégeként Nagy-Britanniába látogatott. A látogatás során 82 lökhajtásos repülőgép közös gyártásáról írtak alá brit-román megállapodást.

1978. júliusától az izraeli kormány 2. 000 és 50. 000 dollár között fizetett a kitelepülőkért.

1978. szeptember. Székelyudvarhelyen megrendezték az első Táncházas Találkozót.

1979. A Román Kommunista Pártnak ekkor 2. 930. 000 tagja volt, ez az aktív lakosság 25 %-a. A párt 8 %-a volt magyar. Székelyudvarhelyen a tanítóképzőben már csak egy osztály (36 fővel) indulhatott.

1979/283. számú törvényerejű rendelet igen szigorú takarékosági intézkedéseket vezetett be a villamos- és tüzelőanyagok fogyasztása terén. Egy 3 szobás, 3-4 tagú család vidéken havonta 550 kWh áramot fogyaszthatott, a kedvezményes 55 banis áron, ha ezt 120 kWh-val túllépte, már 90 banit kellett érte fizetnie kW-onként. A 278/1979. számú törvényerejű rendelet értelmében 100% vám valutában történő megfizetése után külföldi állampolgár 150 gramm húskészítményt, húskonzervet, 150 gramm csokoládét, 1 liter szeszesítalt, 2 liter bort vihetett ki az országból... Egy Sport televízió 2. 870 lejbe, a legdrágább Lux 151-es pedig 4. 000 lejbe került. A legdrágább, asztali, sztereó rádiókészülék ára 3.535 lej. 1 juhbőrért a felvásárlótelepen 23-75 lejt, egy házinyúl bőréért 2-8 lejt fizettek.

1979. december. A Román Kommunista Párt kongresszusán szólasra emelkedett Dumitru Pirvulescu, a párt 86 éves alapító tagja: „Ilyen személyi kultuszt azonban még nem láttam! Nem járulok hozzá, hogy újraváltsák Ceausescut, hiszen a terem tele van Ceausescu agitátoraival!”

1980. április 1. Romániában először vezették be a nyári időszámítást.

1980. április 11. Kolozsváron megnyílt a Magyar Népköztársaság főkonzulátusa.

1981. Új postai és távközlési díjakat vezettek be: az 1956-tól érvényben lévő 55 banis bélyeg helyett egy normál levél viteldíja 2 lej lett. A telefon-előfizetés díja 40 lejről 100-ra, a telefonbekötés ára 150-ról 1.500 lejre változott.

1981. október 9. Romániában rendelet jelent meg arról, hogy 5 év börtönbüntetés szabható ki azokra, akik a különböző élelmiszerekből a hivatalosan megállapítottnál többet tartalékolnak. Korlátozzák az egy alkalommal vásárolható élelmiszerek mennyiségét, és mindenki csak a lakóhelye szerint illetékes üzletben szerezheti be az élelmiszert.

1982. Üzemanyag - takarékosági intézkedések. Megjelentek a gázzal üzemelő autóbuszok, a tetejükön a hatalmas tartályokkal. Megritkultak a távolsági járatok. A magángépkocsik közlekedését csak minden második vasárnap engedélyezték az 5-20 literes benzinadaggal. Vasárnaponta felfüggesztették a helyi és a távolsági buszjáratokat. A Business Week szerint ekkorra Románia a világ ötödik (!) fegyverexportőre.

1982. február 20. Megdrágultak az újságok. A napilapok ára 30 baniról 50-re emelkedett, de a Hét és az Utunk 1 lejről öt lejre, az Ifjúsunk 30 baniról 1 lej ötven banira, a Korunk pedig 8 lejről 20 lejre...

1982. márciusa és októbere között megjelent az Ellenpontok nyolc száma.

1982. szeptember. Az Ellenpontok szerkesztőinek memoranduma a helsinki értekezlet részvevőéhez.

1982. november 1. A 402/1982. számú törvényrendelet alapján a kivándorlásukat kérőknek az ország elhagyása előtt tanítatásuk költségeit konvertibilis valutában meg kell az államkasszájának téríteniük.

1983. február 17-19. Nicolae Ceausescu beszéde a néptanácsi elnökök országos konferenciáján. (A falurombolás ötlete. G. L.) „A néptanácsokra hárul az a nagy felelősség, hogy teljes igényességgel őrkdjenek a mezőgazdasági területek rendezésére, megvédésére és fejlesztésére vonatkozó törvények alkalmazása fölött a haza valamennyi helységében. (...) Mint ismeretes, abban állapodtunk meg, hogy egy parasztgazdaság számára átlagban 200 négyzetmétert biztosítanak. Ha 2-3 szintes épületeket valósítanánk meg, ez lehetővé tenné 50-60 négyzetméternyi terület megtakarítását minden gazdaság esetében, amelyen mezőgazdasági terményeket lehetne ter-

meszteni. (...) Ezen a területen 400-500 kg paradicsom, 120-150 kg hagyma, vagy más termés valószínűleg meg, ami teljes mértékben biztosítaná egy 3-4 tagú család szükségletét az említett terményekből. Éppen ezért meg kell értenünk, elvtársak, hogy Románia feltételei között, amikor az egy lakosra jutó szántóterület mindössze 0.45 hektár, tehát egy holdnál kisebb, mindent el kell követnünk a beépíthető terület csökkentéséért, minden egyes négyzetméternyi földterület megműveléséért. Országos igényt jelent ez a mezőgazdaság fejlesztésének és a lakosság jó ellátásának biztosítása szempontjából. (Hatalmas, hosszas taps.)

1983. május 20-án megalakult az „Erdélyi Magyar Hírügynökség”, mely ezután rendszeresen közvetített híreket Erdélyből, melyek aztán a Beszélő c. szamizdat folyóiratban jelentek meg, illetve az 1987-ban indult, szintén szamizdat Határ/idő/naplóban.

1983. szeptember 3. A szovétai tejfeldolgozó üzem dolgozóinak tiltakozó megmozdulása.

1984. június 25. Megkezdődött a bukaresti grandiózus építkezés a „Köztársaság Háza” és a „Szocializmus Győzelme” sugárút építése.

1984. július 14. Szöcs Géza levele a Román Kommunista Párt Központ Bizottságának.

1984. november. A XIII. pártkongresszuson ismét előkerült a települések szisztematizálásának (falurombolás) kérdése: „A következő ötéves tervben folytatódni fog a termelőerők ésszerű, az ország egész területére kiterjedő telepítésének politikája. (...) A jövő ötéves terv során a városok fejlődése és egyes községi központok kis agráripári városokká változása folytán a városi lakosság eléri az 57-58 százalékot.”

1985. A főbb élelmiszereket ismét névre szóló élelmiszerjegy alapján osztják ki. Az év első felében mindössze háromszor adtak kukoricalisztet, s csak a nehéz fizikai munkát végző erdei munkások kapták meg a fejadagot. (A fejadag ekkor havonta 1 kg liszt, 1 kg cukor, 1 kg kukoricaliszt, 1 liter olaj, 8 db tojás, vaj, 1 kg hús) Egy bizalmas rendelkezés értelmében külföldi állampolgárokat csak munkahelyük egy erre kijelölt helyiségében lehet fogadni, és minden állampolgárnak írásos jelentési kötelezettsége volt, ha külföldivel került kapcsolatba. Albánia lakosságának 41%-a, Románia lakosságának 15,4%-a, Kelet-Németországnak 13,7%-a, Csehszlovákiának 10,6%-a, Bulgária lakosságának 10,2%-a, Jugoszlávia lakosságának 9,5%-a, Magyarország lakosságának 8,2%-a, Lengyelország lakosságának 5,7%-a volt tagja a kommunista pártnak. David Funderburke (az USA bukaresti nagykövete) véleménye szerint Ceausescu már középtávon sincs semmi esélye a túlélésre, ezért az Egyesült Államoknak nem szabad támogatnia Romániát. Funderburke Románia-ellenes gazdasági intézkedések megtételét sürgette Ronald Reagan elnöktől, és felhívta figyelmét: a romániai ellenzéki erőket kell támogatni.

1985. január 12. " 1 óra. Elhallgatott a marosvásárhelyi rádió magyar adása...

1985. május 15. Lemondott beosztásáról az Egyesült Államok bukaresti nagykövete, David Funderburke. Véleménye szerint a román vezetés félrevezeti az amerikai külügyminisztériumot: csak látszólag folytat független politikát, és súlyosan megsérti állampolgárai emberi jogait. Keményebb amerikai fellépést tartana szükségesnek Romániával szemben.

1985-86. Bukaresti bizottság járt a Székelyföldön, hogy felmérje a „történelmi-katonai jellegű” temetőket és emlékhelyeket. Részletek a bizottság jelentéséből: „Az akció kezdetekor Hargita megye műkincsvédő hivatalánál 180 emlékművet, katonai sírt (egyéni vagy csekély számú katoná) tartottak nyilván. Ezen tényállással szemben a bizottság még 96, az első és második világháborúval, valamint más, XIX. századbeli politikai és történelmi eseményekkel kapcsolatos emlékművet és temetőt talált. (...) A megye területén 222 más hadsereg katonáival kapcsolatos emlékművet és temetőt (171 emlékművet és 51 temetőt) vettünk nyilvántartásba, amelyekből: 101 két világháború között létesült, 10-et a megszálló horthysta hatóságok készítettek (és 2-t módosítottak) 1940-44 között, 7-et 1945 után létesítettek. A fenti 118 objektumból 12-t 1945 után módosítottak és a horthysta katonákra vonatkozó feliratokkal kiegészítették, törvényes jóváhagyás nélkül. (...) 50 emlékmű a horthysta katonákra emlékezik, 2 emlékmű a hitlerista katonákra emlékezik, 8 temető az első világháborúban elesett osztrák-magyar katonáknak, 25 egyéni, vagy csekély számú földi maradványt tartalmazó sírhely horthysta katonáknak, 4 temető az osztrák-magyar és horthysta ka-

tonáknak, 1 első világháborúban elesett német katona sírhelye. (...) IV. A bizottság ugyanakkor megállapította, hogy a megye területén, a Csíksomlás-Kézdivásárhelyi út 9-es kilométerkövénél, Küküllőkeményfalván és Gyepesen négy emlékmű hirdeti a magyar honfoglalás ezredik évfordulóját, (...)” A bizottság javaslataiból:” 19 román emlékmű és háborús felirat helyreállítása és felállítása az 1-es számú függelék alapján. A horthysta megszállás idején létesített 23 emlékmű megsemmisítése. (3-as számú függelék.) Az említett 24 emlékmű feliratának és nem megfelelő történeti műzeumnak megsemmisítése.” A magyar millenniumnak szentelt emlékművek megsemmisítése.” A bizottság tagjai: Brisc Ecaterina, az RKP Hargita megyei bizottságának titkára, a megyei néptanács végrehajtó bizottságának az alelnöke, Nilca Gheorghe, a Szocialista Nevelés és Kultúra Tanácsának igazgatója, Stancu Marin, az RKP központi bizottsága mellett működő szociálpolitikai és történeti intézet főkutatója, Popovici Adrian, a Románia Szocialista Köztársaság történeti múzeumának főkutatója, Munteanu Marius Romeo, a hadtörténeti és hadászati kutatóközpont munkatársa, Ilie Dragomir, a vallásügyi hivatal inspektora, Popescu Nicolae, az RKP Hargita megyei bizottságának propagandafőnöke, Cotfas Maria, a Hargita megyei művelődési tanács alelnöke, Kontro Béla főhadnagy.

1985. december 6. Radu Ciontea mondta: „Oradea este deja al nostru, Satu Mare este deja al nostru, Clujul este deja al nostru. Urmeaza Tirgu Mures” (Nagyvárad, Szatmárnémeti, Kolozsvár már a miénk, következik Marosvásárhely.)

1986-ban az ország 3 030 666 fő 1-8. osztályba járó tanulója 60 613 fő tanult magyarul. Ez az összes tanuló 2%-a (1976-ban ez 5,64%, 1980-ban 5,42%, 1985-ben 2,66%) Az 1 226 927 középiskolából 16 073 gyermek tanult magyarul, ez 1,31%. (1976-ban 2,97%, 1980-ban 2,91%, 1985-ben 1,31%). Ebben az évben leváltották Pataki Imrét, a Hargita Megyei Néptanács első alelnökét, a megyei adminisztráció tulajdonképpeni vezetőjét, majd a következő év januárjában a megye első titkára is román lett. Románia elhagyta az ez évre esedékes tőketartozások visszafizetését a magánbankoknak, és átütemezési tárgyalásokat kezdett.

1986. január 6. Bukarestben betiltották a Művelődés című folyóiratot, mely az utolsó magyar nyelvű kulturális folyóirat volt. „Romániában megszűnt a Művelődés.”

1986. augusztus 21. 55/1986. A szeptember 1-én Bécsben tartandó Hungarológiai Konferenciára Románia csak román megfigyelőket delegált, egyetlen magyar sem vehet részt.

1986. szeptember 15-én, Kolozsváron Ceausescu nyitotta meg az új tanévet. Itt jelentette be, hogy az ideológiai tantárgyakat a jövőben csak románul lehet majd oktatni.

1986. december 21. „Aggódalom és féltés él szívünkben” címmel a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa tageszázai-nak nyilatkozata a kisebbségi magyarság ügyében a Reformátusok Lapjában.

1987. Csíkszeredában és Székelyudvarhelyen megszüntették a human tagozatokat. A megye középiskoláiban megszűnt a magyar nyelv és irodalom oktatása... Leváltották a Hargita megyei pártbizottság első titkárát, Szász Józsefet, és helyette Aurel Costeat nevezték ki. A színházakban kötelező előírás, hogy többségében román, jelenkori művet kell játszani, tilos a magyar klasszikusok zömének, az egész kortárs magyar drámairodalomnak a bemutatása. Az utóbbi években néhány neves erdélyi magyar szerző darabjának színre vitele is politikai okokból lehetetlenné vált. A román állampolgárok magánutasként kétféleképpen egyszer utazhattak külföldre, ha ehhez a hatóságoktól az engedélyt megkapták. Az utazóknak nincs lehetőségük, hogy pénzüket idegen valutára váltsák. Az utazási szigorítások miatt több mint másfél évtizede nincs romániai magyar ösztöndíjas a magyar oktatási intézményekben. A román fél nem járult hozzá a két ország közötti közvetlen telefonhívási rendszer kiépítéséhez. 1985-ben 1 709, 1986-ban 3 284, 1987-ben 6 499 román állampolgár kérte a magyarországi letelepedést. A „Falvak Dolgozó Népe” c. újság példányszámát 8000-ről 4000-re csökkentették.

1987. január 2. Az Egyesült Államok elnöke visszavonta az eddig Romániának biztosított legnagyobb kedvezményt.

1987. január 3. Minden Erdélybe települő román 15 000 és 30 000 lej közötti letelepedési segélyt kapott.

1987. január 9. A híres kézdivásárhelyi céhmúzeum anyagát Bukarestbe szállították, helyette „a román történelem értékes relikviáit fogják kapni.”

(Folytatjuk)

Játékot a disznóknak

TV-hír: „Az Unió előírása szerint a disznótartóknak 2007. július 1-től játékokat kell beszerezni állataik részére. A játékok azt a célt szolgálják, hogy ha a sertések unatkoznának, egymás harapdálása helyett játékkal foglalják le magukat. ...”

Képzelt történetünk szereplői: XY megbízott uniós ellenőr, Lopatka Tamás falusi sertéstartó. Idő: 2007. szeptember vége.

-Jó napot kívánok, Tamás bátyám. Remélem, magánál jó helyen járok. A Nagytérségi Régió Unióközei Központjából jöttem. Adataim szerint gazduram egy vemhes kocát tart, meg egy kanit nevel és négy hízonak szánt süldőt. Stimmel a dolog?

-Száz százalékig.

-Jó, akkor ha megkínál, itt a teraszon leülünk pár percre, hogy megbeszéljük a lényegét, mielőtt a sertés lakosztályt megtekinténém.

-Nem bánom, kérem. Foglaljon helyet.

-Azt gondolom, tudja Tamás bátyám, hogy ez év július 1-től érvényben egy útmutató, humánus uniós rendelkezés, mely a sertések életkörülményeinek hatalmas javítását írja elő, különös tekintettel szabadidejük felhasználásának célszerű megkönnyítésére. Kérdezem, maguk bátyám július óta milyen játékokkal kedveskednek a szegény párának?

-Megmondom őszintén, hogy először a Rubik kockára gondoltunk feleségemmel, Rozáliával, de aztán elvetettük a gondolatot, mert rájöttünk, hogy értelmi képességüket ez kissé meghaladná... Úgy aztán maradtunk a pöttyös gumilabdánál és a színes luftballonoknál.

-Na és örültek? Boldogok voltak?

-Annyira, hogy váratlan zavarukban már az első napon valamennyit ízekre tépték. Egy hétig törtük a fejünket a családdal, hogy talán valami tartósabb, szilárd anyagból készült játékot kellene beszerezniük. Nagy keservesen kitaláltuk, hogy kemény fából faragott hintalovat szerzünk be nekik. Mivel sem a helyi, sem a nagytérségi játékboltban nem lertünk ilyenre, gondos utánjárással találtuk meg Kasuba Huba visszautasított állami és kormánydíjas fafaragó és állathangutánzó furulyaművészt, aki viszonylag olcsón, hozomra, ezer euróért elvállalta a mű elkészítését. Egy fél éves nyugdíjam összege megy a nyertős hintalóra, de nem bánám, ha volna benne köszönet.

-És nem lett?

-Nem, mert ezek az átkozott kapzsi, marakodó természetű állatok addig viaskodtak a hintapáripán, hogy majdnem szétverték az ólat, akarom mondani a sertés lakosztályt... azon versengtek, hogy ki meddig, mikor lovagoljon. Azóta a Marci kanit, meg a Lujza kocát külön szállásoljuk, a süldőknek meg beállítottunk egy parabolás televíziót. Gondoltuk, hogy az állatmeséken majd jól elszórakoznak, ahogy azt az Unió elvárja, de nem uram, tévedtünk. Ahogy a rőfögésükből ki lehetett venni, folyton azt makogják, hogy ők a Fecőt szeretnék látni reggel, délben, meg este.. rájöttünk, hogy a parlamenti felszólalásait kedvelik betyárul. Azon már szinte visonganak, amikor az úrfi összeszólalkozik Navrasics szószólóval, aki a múltkor azt követelte tőle parancsoló hangon, hogy nézzen a szemébe és mondja meg nyíltan, antiszemitanak tartja őt, meg a FIDESZ-t?

Marospart

-Erre én is emlékszem, már többször ismételték a tévében. Nos jó, ne részletezzük tovább a politikát, inkább azt árulja el nekem, Tamás bátyám, mit tud a szomszéd disznónevelőkről? Betartják az uniós követelményt, vagy fittyet hánynak rá?

-A kertemmel szomszédos portán lakó Csillés Illéséről sajnos azt tudom mondani, hogy ők az új rendszer kárvallottjai. A jó Illés már túl az ötvenen három év óta munkanélküli, testileg, lelkileg megrokkant ember. Túlhajszolta magát, Pesten kubikolt, építkezéseken, újtávítóknál, meg hídmunkálatoknál. Itthon az asszony takarítás mellett négy lurkót nevelt. Egy sincs már velük, világga mentek... a feleségének hasi sérve van, de nem fekszik kés alá, várja a népszavazást, hogy az ésnél lévő polgárok voksolása után eltöröljék a kórházi napidíjat. Tudja, amikor az esélyegyenlőségről hallok pofázni az úrhatnámokat, összeszorul a gyomrom és az öklöm...

-Próbálta már az Activát? Nekem használt...

-Jaj, kedves uram, ezen kár viccelődni tévés reklámszövegekkel, mert az élet ennél szomorúbb. Szóval ezek az ágrólszakadtak tavalyi ősszel valahogy a segélyükből összeguberálva vettek két hathetes malacot. Az egyiket koca korában akarták fízattatni, a másikat meg hízlalásra, levágásra szánták. Na, de a levégőből nem hízik, meg nem nő a disznó sem. A gazon kívül szedett-vedett mosléknál nem futja többre. Olyan girhesek szegények, meg olyan kicsik, alig nagyobbak egy agyonzabált sündisznónál. Csillésekhez át se menjen ellenőr uram, mert kínjukban csak kiátkoznák magát.

-Ellenpéldát tudna-e mondani?

-Igen. Innen vagy négy kőhajításnyira a kertfalusi ügynevezett Rózsadombon Kecec Károly disznói aztán tényleg nem unatkoznak. Lakosztályuk mellett fürdőmedencés kifutójuk van. A helyi pék teljes őrlésű gabonából süt nekik kenyeret, korpá helyett főtt puliszkát esznek, mellé vitamindús salátaféléket és hétvégén megengedik gazdáik, hogy egy-egy palack alkoholmentes tápsört igyanak. Úgy hallottam, hogy a pancsolni szerető süldőknek csúszdát is felszereltek, de hamarosan le is bontották, mert lapockájukat meg lábukat törték a kis vehemenssek. Képzelmeg, a főkani bungalójában Paris Hilton fényképe lóg a falon. A házi állatorvos hetente jár megmérni a kocák vérnyomását, koleszterinszintjét és vércukrát. Az ezüstözött orrkarikákat flancos dísznek hordják, nem azért, mert túrnak. A malacokhoz alkalmanként jön a mesemondó dajka, tulajdonképpen egy elbocsátott, szegény, állástalan iskolatanárnő. A nevét nem mondom, nem akarom szegényt megsérteni. Este kilenckor automatikus villanyoltás és internet kikacsolás, reggel hétkor zenés ébresztő...

-Köszönöm az alapos tájékoztatást, Tamás bátyám. Most már csak megnézem a maga disznajait, ha már itt vagyok. Menjünk.

-Nos itt lennénk, ellenőr úr...

-A mindenségit, Tamás bátyám. Hiszen ezek a disznók térdig ganajban állnak. Hogy van ez?...

-Úgy, hogy hagyom őket minden nap szarásig játszani...

Utolsó kísérlet

Amikor a végtelenül magányos, egykor majdnem dalia férfinak vésszenen deregedni kezdett a haja, memóriája, látása megromlott, és sorban kipotyogtak a tömések a fogaiból, kétségbeesetten kapaszkodott egy újabb házasság gondolatába. Barátai, jó cimborái körében álhatatosan kutatni kezdte a szököévnél is hosszabban tartó boldog házasságok titkait. Kíváncsián leskelődött páros életek félredőnyre húzott ablakain, és csökönyösen kérdezgette férfitársait: ugyan mondanák meg, van-e jó házasság? Bizonytalan és remegő volt a hangja; kórházakban kérdezik így nagybetegek hozzátartozói az orvosokat:

- Doktor úr, van-e még remény?...

Gyakran csak vállvonogató, bizonytalan, felületes, néha ellentmondó, de számára mindenképpen ijesztő válaszokat kapott.

- A jó házasság alapvető kritériuma a sok money... - mondogatták jó állású barátai. - Ha egy rakás pénzt keresel, otthon te vagy a császár. Az asszonyod tejben-vajban fürdet. Dicsér, ajnároz, dédelget, s az ágyban is te vagy a tökfelső...

- Verje meg az Isten a pénzt! - sóhajtozott a végtelenül magányos férfi, s a lelkét télies félhomály lepte el. Ezt az átkozott, főníciaiak által kitalált mágikus erejű értékmérő eszközt számára mindig mostohán mérte ki a sors. Talán ezért is bomlott fel három házassága.

- És a szeretet? A megbecsülés? - próbált érzelmi szálakba kapaszkodni a búvalbélelt ember. - A mindenható szeretet, felebarátaim, az ma már semmi? Egy kutyahú tekintet, gyöngéd simogatás, hogy íme pénztelenül is itt állok, veled vagyok, bajban ápollak, rossztól megvédek. Ez már nem kell a jó házassághoz? Micsoda egy világot élünk, emberfiai!?

Ilyenkor ördögi gúnykacajjal öntötték nyakon.

- Szereteet? - húzták el vihogva szájukat. - Miféle elavult fogalmakat hozol te elő? Hol élsz te, pajtikám? Szeretettel nem fizetheted ki édes nejed divatos rongyait, cipőit, ékszereit. Szeretéből az utazási iroda nem visz nyaralni a Karibikra. Először ne a feleséged szoknyája alá nyúlj, hanem a bugyellárisodba. Jegyezd meg, öregfiú, a szeretet a házassági jólét egyik pozitív mellékhatása csak.

A magányos és egyre elkeseredettebb férfinak váratlanul benőtte a fülét a szőr.

- Kedves doktor úr, elviselhetetlenül gyötör a magány - fordult pityergő hangon a pszichológushoz. - Évek óta tengődöm egyedül. Még nem vagyok öreg. Ter-

vezgetem, hogy megnősnék. Kettesben könnyebb volna elviselnem alkonyodó életem mázsás terheit. Úgy hiszem, a szeretet minden bajt legyőz... Mit tetszik hozzá szólni?

A jóhírű svájci lélekbúvár tekintetét az ég felé fordította.

- Nézze, kedves barátom, - nyögte ki nagysokára majdhogynem bosszúsan, mert az ilyenféle panaszokkal tele volt a hócipője - én csak annyit mondok most magának, hogy a férfi minden baja abból származik egészen Ádám óta, hogy nem tud egyedül élni. Adataiból úgy látom, hogy Ön egy fél évszázadot leélt már. Páros kapcsolataiban egyik csalódástól a másikig botladozott. - Mutatóujját felemelve dörgő hangon folytatta: - Ember, figyelmeztetem, nagyon vigyázzon! Én a maga korában jó házasságot csak giccsfilmekben láttam. De ezek is csak másfél óráig tartottak...

A végtelenül magányos és már testileg-lelkileg is alaposan meggyötört férfi mohón itta a tudós szakember intő szavait.

- De doktor úr, mégis, ha rászánám magam, ép ésszel és teljes felelősséggel magamhoz láncolnék egy asszonyt, mit tegyek, hogy meg is tartsam örökre, míg élek? - dadogta a lelkibeteg, s az izgalomtól beremegtek a pupillái.

- Ennek csak egyetlenegy receptje van - válaszolt a lélekbúvár - amennyiben újra asszonyhoz kívánja kötni az életét, legyen zsarnok. Határozott és sziklaszilárd. Erre

Az idők tanui

majd felírok magának erősítő gyógyszert. Gondolatait soha ki ne adja! Szerelmi vágyairól, arról, hogy nem tud nélküle élni, soha ne meséljen.

- Akkor sem, ha így igaz?

- Isten ments! - szisszent fel a tudós. - Tartsa a száját, amíg csak bírja. Még ha fogcsikorgatva is. Az érzelmi egyensúly rögtön felborulna. A nők nem a szerelmes férfiakat szeretik, hanem azokat, akiket ők szerethetnek. Ezt jól jegyezze meg, kedves uram. Apropos, lekent már egy alaptalanul hisztériázó nőnek két egyforma nyaklevest?...

- Jaj, ne is tessék ilyet mondani! - rázkódott össze a tanácstalan férfi.

- Akkor sajnós, uram, ne is tárgyaljunk tovább - pillantott szomorúan az órájára a lélektudor, s olyan elkomorult tekintettel fordult pácienséhez, amilyennek a gyógyíthatatlan nagybetegnek adják be az orvosok az injekciót.

Karonfogva, támogatva vontatta ki rendelőjéből. Búcsúzóul zsebébe csúsztatott egy teli doboz gyógyszerkapszulát. A borzasztóan letört, nem tisztuló lelki sebekről vergődő férfi kedvetlenül csoszogott össze-vissza a lakásában, órákig üldögélt egy félhomályos sarokban és gondolatok nélkül bámulta a mennyezet repedéseit.

Az erősítő kapszulák mit sem értek, már friss vizet is alig volt ereje engedni a vízcsapból, amikor váratlanul betoppant hozzá egykori barátnője, Libling Lili.

A minden mázzal megkent, csinos, középkorú hölgy nagy igyekezettel próbált lelket önteni belé. E terápia kapcsán egy üveg pezsgő fogyasztása közben háromszor az ágyba feküdt, de mindannyiszor nagy sóhajtozva ment ki a fürdőszobába...

- Abszolúte reménytelen eset vagy barátom - jegyezte meg lemondóan, amikor negyedszer már bugyiban, melltartóban jelent meg előtte. - Házasságról többé ne is álmodj! - mondta nyílegyenesen a bénán fekvő alak szemébe nézve. Az ilyen nyílegyenes tekintetekben mindig benne van a férfiak szexuális potenciájáról alkotott gyászos vélemény.

- Ha én, a profi testemmel nem tudtalak lázba hozni, kedvesem, akkor most már azt mondom, hogy eláshatod magad... - mondta búcsúzóul az idejüket haszontalanul feláldozó nők csalódott ajkfintorával.

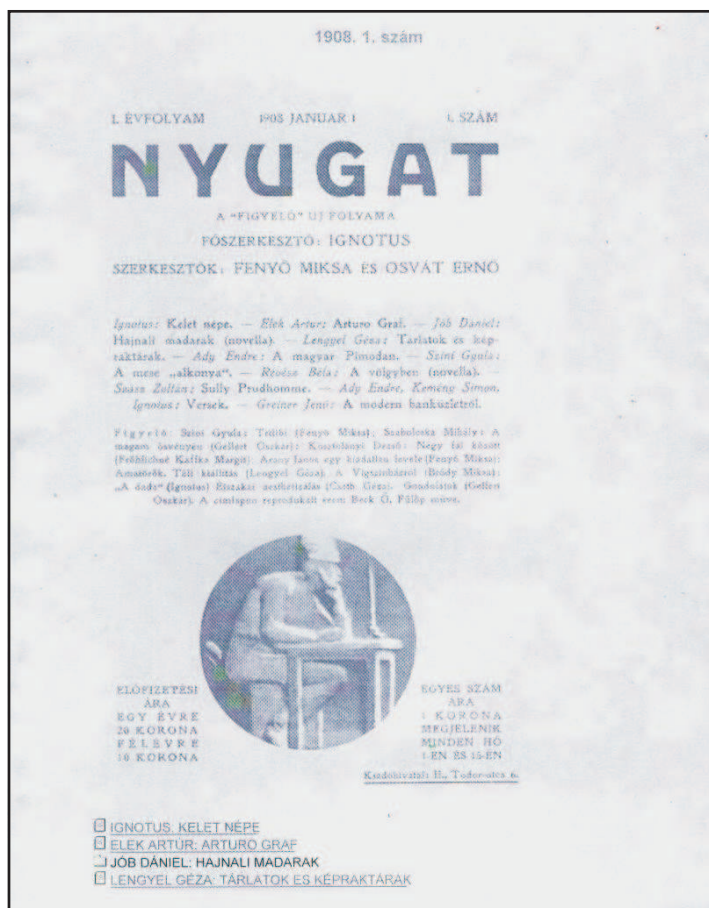
A megkínzott testű férfi alatt hirtelen süllyedni kezdett az előszoba parkettje. Míg egyik kezében udvariasan, a mélyen megalázottak kókadt fejtartásával felsegítette a nő kabátját, a másikkal már nem e világra szóló átszellemült mosollyal a szájába vette a végítéletre rejtegetett patkánymérget...

B. Osvát Ágnes rovata

Eleven Hagyomány

100 ÉVES A NYUGAT

A Nyugat 1. száma, 1908. január 1.

Egy nemzet kultúrtörténetének vannak ritka és „áldott” pillanatai, amikor mindazon erővonalak és személyiségek, amelyek más szerencsétlenebb korokban csak találkozhattak volna, együttesen alkothatnak volna, valami csoda folytán tényleg hatalmas ívű alkotást tudnak létrehozni: a XX. század magyar irodalmának és minden bizonyosan egész kultúránknak egyik legnagyobb és szellemi produktumát, a Nyugatot. Mára fogalomná vált ez a név, a minőség szinte elérhetetlen emblémájává nemesült a szellem emberei számára. A címlapon az első számtól kezdve mindvégig a Nyugat emlékének szerepelt Beck Ö. Fülöp Mikes-émlékérme, mely a bujdosó magyar irodalmat jelképezte. A folyóirat címe egyben programot és kihívást is jelentett. Többek között céljának tekintette a magyar irodalomnak a nyugati nagy irodalmak színvonalához emelését is.

Fenyő Miksa írja: „A Nyugat nem légüres térben jött létre – vagyis aki meg akarja írni történetét, az nem kezdheti azzal, hogy ekkor és ekkor összeült a Royal-kávéházban Osvát Ernő Fenyő Miksával és a második „fekete pohárnál” – Osvátnál nyilván a harmadiknál –, elhatározták, hogy folyóiratot alapítanak. Nem. A történetírónak messzebbre kell visszanyúlnia, s képet írni azokról a múlt század végén, a század elején megvolt politikai, kulturális és szociális viszonyokról, melyek determinálták a Nyugat létrejöttét, – még ha ez a kép nem is rajzolódott ki teljes világossággal a Nyugat alapítói előtt.”

A Nyugat 1908. január 1-én indult, főszerkesztője 1929-ig Ignotus volt, anyagilag Hatvany Lajos és Fenyő Miksa támogatta, fő kriti-

kusa és egyben szellemi irányítója nagyon hosszú ideig Osvát Ernő volt. Az ő halála után, 1929-33 között Babits Mihály, Móricz Zsigmond és Gellért Oszkár közös szerkesztésében működött a lap, majd hogy 1933-ban Móricz, 1939-ben pedig Gellért otthagyta a folyóiratot, Babits Mihály 1941-ben bekövetkezett haláláig egyedül vitte tovább a szerkesztést. Babits halála a Nyugat halálát is jelentette, de csak részben, mert az Illyés Gyula által szerkesztett Magyar Csillag külsőleg változatlan formában, a Mikes-emblémát is megőrizve a nagy előd hagyományát folytatta. A lap unikális újdonsága az volt, hogy az irodalmi értéket tekintette egyedüli rangadónak s ennek jegyében a minden korábbinál magasabb színvonalat kívánta zsinórmértéknek tekinteni. Mégis hatalmas vonzerőt gyakorolt a fiatalokra, mert elviselte, sőt bátorította a többféle hangot, mert a szerkesztők fontosnak tartották az írói autoritást, öntörvényűséget.

Szerb Antal a Magyar irodalom történetében írja: „A kilencszáz-as évek folyamán több kísérlet történt, hogy orgánumot teremtsenek az egyelőre szétfutó, részben maguk-tudatlan erőknél, melyeknek egy közös nevezőjük volt: a meglevő atmoszférával való általános elégedetlenség, a szellemi szomjúság valami másféle teljessége után. Az Új Magyar Szemle, Bródy Sándor Jövendője, Osvát Ernő Szerdája és Figyelője voltak a legfontosabb kísérletek, de egyik sem volt életképes. Végre 1908-ban megjelent Mikes-plakettjével, másfajta, elegáns betűivel, Ignotus, Osvát és Fenyő Miksa nevével a Nyugat, a jövő évtized irodalmi középpontja. Amelynek elve: „A művészetben nincsenek törvények, csak lehetőségek.”

A folyóirat történetében négy nagyobb korszakot lehet megkülönböztetni. Az első a háború előtt tartott, a második a tanácsköztársaság bukásáig, a harmadik a 20-as éveket foglalja magába, a negyediket Babits főszerkesztőségéhez lehet kötni.

A Nyugat első nemzedékéből Ady Endre volt az, akiben teljes lett az idő, akinek elébe futottak az előfutárok, aki kimondta a szót, amit ki kellett mondani. Az egész nemzedék köré csoportosult, mert Adyban volt valami prófétikus, volt benne valami a „jelből”, amelynek ellentmondatik. Ady neve két ellenséges táborra osztotta az embereket, egyszerre mindenki pontosan tudta a helyét. Jelentősége messze elhagyta az irodalom határait és a pro vagy kontra Ady-állásfoglalás politikai és világnézeti felfogások elkeseredett szembenállását váltotta ki. A világháború kitörése kiváltja a testileg-lelkileg összetört Ady-ból azt a nagy fordulatot, ami minden nagy alkotó életében bekövetkezik, a fausti megoldást: hazatalálást a kollektívumhoz. Körülötte a győzelmi jelentések meglepetésszerű boldogságában úszott az ország és ő Kasszandra-sorssal, nem kételkedve a végső tragédiában, lovagolt a halottak élén. Utolsó korszakának versei, csak a nagy összeomlás után nyerték el igazi értelmüket.

Babits Mihály, az ember és a mű, érték művészi értékétől függetlenül is: mint kulturális tény, mint a magyar szellem új szintézise Európával. A Nyugat belső értelme Adyban valósult meg, ő volt az, akinek helyet kellett csinálni a megkövült múlt feláldozásával – de a Nyugat vallott programját Babits igazolja. A mozgalom kissé kapcsolódó és tájékozatlan európaisága benne teljesebbé mindent átfogó megértéssé és mindent magyarrá építő alkotássá.

Kosztolányi Dezső lírájának legközelebbi rokona irodalmunkban az impresszionista próza, Krúdy és Szomory elbeszélő művésze. Kosztolányi lírájának az ereje is a feloldódásban van, az irracionalis tartalmak beáradásában, ami arra kényszeríti az olvasót, hogy együtt rendüljön meg, és együtt ábrándozzék a költő soraival. A modern magyar líra legszuggesztívebb költője. Nem rázza meg az embert, de magával visz, mint egy lassú, monoton vasút, őszi és melankolikus tájakra, ahol mindenki otthon érzi magát. Elgondolkodásra és misztikus összefüggések felismerésére nem késztet, és nem

Babits, Tóth Á., Kosztolányi, középen ül Osvát Ernő

is inspirál szellemi emberségünk büszke tudatára, de valahonnan az ember legmagánemberibb bensőségeiből kél a rímeire rezonancia.

A fordító-tehetség, rím és ritmus hozza Kosztolányival rokonságba Tóth Árpádot, a *Nyugat* harmadik kultúr-lírikusát. Tóth Árpád nyelve ünnepélyes és tömött, sokat tanult az angol lírától, elsősorban Keats-től, kinek legszebb ódáit is lefordította. Keatsnek, mesterének rokonává avatja őt az a törekeny báj, amely, úgy látszik, csak azoknak a költőknek adatik meg, akiknek korán kell meghalniuk.

NYUGAT

SZERKESZTIK:
MÓRICZ ZSIGMOND és BABITS MIHÁLY

XXII. évfolyam 22-23. sz. 1929. december 1.

OSVÁT ERNŐ

MÓRICZ ZSIGMOND:
Új magyar optimizmus

BABITS MIHÁLY:
Téli barlang (Vers)

MÓRICZ ZSIGMOND:
«Endlész Társasága» (Novella)

HEVESI SÁNDOR:
Shakespeare, Magyarország londoni nagykövete

NAGY ENDRE:
Ady pártállása

ILLYÉS GYULA:
Hívallat vendég (Vers)

FOLDI MIHÁLY:
Prohászka és naplója: Soliloquia

BIBŐ LAJOS:
A hold mutatta az utat (Novella)

BANYAI KORNEL:
Földönfutó — Alföld (Vers)

MÁRCZALI HENRIK:
Emlékeim, XIII.

F. SALJAPIN:
Gyermekéveim

MEMELLEKLET:
Osvát Ernő arcképe — A Nyugat Osvát-plakettje (Beck Ö. Fülöp műve)

IRODALMI FIGYELŐ:
NEMETH LÁSZLÓ: A kritika feladatai — SCHÖPFLIN ALADAR: Hadifogolykönyvek (Markovits Rodion: Az aranyvonat, Munk Artúr: A nagy káder) — NEMETH LÁSZLÓ: Nincsen apám, se anyám (József Attila versei) — TÖRÖK SOPHIE: Tavasz (S. Undet regénye) — SÁRKÓZI GYÖRGY: A stikasztók

SZÍNHÁZI FIGYELŐ:
SCHÖPFLIN ALADAR: Ket franczia szindarab — KÁRPÁTI AUREL: Der Widerspenstigen Zähmung (A nürnbergiek vendégjátéka)

KÉPZŐMŰVÉSZETI FIGYELŐ:
ELEK ARTUR: A nürnbergi Madonna — FERENCZY VALÉR: Egy grafikus tanulmányát jogyzeti — PARKAS ZOLTÁN: Kiállítások: Hermann Lipót, Kádár Béla, a nürnbergiek — RABINOVSKY MARIUS: Wallhausen Zsigmond

KETTŐS-SZÁM: ÁRA 2 PENGŐ

60 lei
12-50 esch korona
20 dinár

A *Nyugat* 1929. 22-23. száma, Osvát halála után

2008. március

Hasonló természetű költő a szegedi **Juhász Gyula**, aki különösen képzőművészeti inspirációjú költeményekben fejezte ki a kor arisztokratikus szellemét. A magányosság költője ő is, súlyosabb, végzetesebb ecsethordozással, mint a többiek.

A *Nyugat* sok kitűnő lírikusa közül önálló hangja által emelkedik ki **Gellért Oszkár** és **Füst Milán**.

Prózaírói vonalon, **Móricz Zsigmond** elbeszélő művészete volt az, ami áttörte azokat az egyre áttörhetlenebb határokat, melyek az elitet az átlagolvasótól elválasztják. Neki sikerült, hogy ugyanaz az alkotás magas irodalom és széles körű publikumsiker legyen, mint Dickens regényei. Neki sikerült hogy egy személyben legjobb és legolvasottabb prózaírónk legyen.

A *Nyugat*nak tulajdonképpen nem volt erős oldala az elbeszélő próza. Az az individualizmus, amely Osvát Ernő szerkesztői elvének lényege volt, keretet adott egy nagy lírai kivirágzásnak, és megteremtette a szubjektív hangú kritikát — a *Nyugat* elbeszélői mind leplezett lírikusok, akiknek igazi tehetsége nem az ábrázolás, hanem a külön egyéni stílus romantikája. A stílus számukra nem eszköz, hanem cél: ez a stílusromantika, mely náluk naturalista tendenciákkal keveredik. Ez áll a nagy nőírónak, **Kafka Margit**nak az írásaira is. Kafka stílusa a precízitás romantikája. Asszonyos gondolat törekszik, hogy mondatában a mondanivaló minden árnyalata benne legyen, szereti a merész főnév-képzéseket és bájosan keveredik nyelvében az absztrakt hang bizonyos zamatos vidékiességgel.

Stílusromantikus **Szép Ernő** is. Versei és prózája ugyanabba az irányba stilizálódnak, a gyermekiesség ideálja felé. Célja, hogy a világot úgy láttassa és úgy vetítse vissza, mintha mindent először látta, a lélek szemével, sémáktól, konvencióktól mentesen.

A nyugatos stílusromantika legkésőbb fellépett képviselője **Tersánszky Józsi Jenő**. Ő a nyers elevenség irányába stilizál. Annak a félig emberi világnak az írója, ahol még csak indulatok vannak, groteszk harcban állva a külvilággal. Annak a világnak, társadalmilag tekintve, amelyben a legfőbb rossz a rendőrség. Eszközei naturalista eszközök, szereti a kérlelhetetlen szókimondást azokban a dolgokban, amelyek állítólag nem tűrik a nyomdafestéket. Különös módon mégis azt kell mondani, hogy írásai bájosak, kedvesek, üdék. A társadalom kívüliek életét annyi akasztófahumorról és idilli jóérzéssel rajzolja, hogy az olvasó szinte szeretne lemondani kétes polgári méltóságáról és beállni Kakuk Marci pajtásai közé.

Utoljára hagytuk **Karinthy Frigyes**t, kiben a kor stílusromantikája önmaga ellen fordult és paródiává lett. Karinthy erősen intellektuális típus. Nagy problémákat vet fel, az egyetlen nyugatos, kinek írói művén az ifjúkorában divatozó természettudományos világnézet mély nyomot hagyott. Szimbolikus színművében, mesteri tömörségű novelláiban, verseiben minden a gondolati mag köré kristályosodik. Irodalomtörténeti fontosságát nagyban növeli, hogy ő volt a *Nyugat*-nemzedék leghatásosabb propagátora a közönség szélesebb rétegei előtt, paródiái által, melyek felkeltették az érdeklődést az egyébként ismeretlen költők iránt.

A Nyugat író-költő nemzedékeit röviden áismételve és összefoglalva, így csoportosíthatjuk tehát: Első nemzedék: Ady Endre, Babits Mihály, Kosztolányi Dezső, Juhász Gyula, Tóth Árpád, Kafka Margit, Füst Milán, Krúdy Gyula, Karinthy Frigyes, Móricz Zsigmond, Molnár Ferenc, Nagy Lajos, Szomory Dezső stb. Második nemzedék: Sárközi György, Szabó Lőrinc, Illyés Gyula, Fodor József, Illés Endre, Márai Sándor, Németh László, Cs. Szabó László stb. Harmadik nemzedék, akik már nem hittek abban, hogy a költő személyesen és közvetlenül beleszólhat a világ sorsának alakulásába. Irodalmat akartak, tisztán irodalmi eszközökkel: Jékely Zoltán, Vas István, Weöres Sándor, Radnóti Miklós, Zelk Zoltán, Szerb Antal, Örkény István stb.

Németh Andor szerint, „Abban a rövid virágzásban, ami a Nyugat fénykorát és a magyar irodalomtörténet harmadik nagy költői periódusát jelenti, Osvát Ernő, a Nyugat szerény és türelmes szerkesztője soha eléggé nem méltatható érdemeket szerzett magának. Ha valamikor megírja valaki ennek a korszaknak anekdotikus történetét, a valóságnak megfelelően Osvát Ernő személye köré kell csoportosítania az egyes eseményeket. Aki értő szívvel végigélte, soha nem felejt el ezeket az idők: egy termékeny korszak és egy szerencsés szerkesztő találkozását. Pedig nem volt könnyű ítéletű ember, de valami ellenállhatatlan varázs és kedvesség volt még a legkeményebb mondásában is. „Ami tökéletes, annak nincsenek méretei” — mondta egyszer. Komlós Aladár szavaival: „fejedelem volt, jégheg és szenvedélyes, haragos és zsarnoki”. Felülről nézte önmagát

A Nyugat 25. éves jubileumán

is. Sokan azt hitték. Osvát teljesen azonos a Nyugattal. Elárulhatom: a Nyugatnak is fölötté állt. Nagyobb volt annál is. Az olvasás és szerkesztés zsenije volt, nem hiszem, hogy akadt volna párja Európában. Mi tette azzá? Talán túl éles esze és példátlan belső függetlensége. Hogy finom és nemes fajtájú szív és értelem volt, pompás, művelt ízlés és telivér képzelet – az ilyen ember szükségképpen erkölcsös is. Ő a gondolat és a képzelet művét egyetlen elképzelhető módon értelmezte: szó szerint. Molnár Ferenc írja többek között

Osvátról: 1. Tőle tanultam: a jó szerkesztő nem a lapot, hanem az írókat szerkeszti. 5. Tőle tanultam: szépen tévedni szebb, mint csúnyán eltalálni a igazat. 9. Legigazságosabban ítélhet az a bíró, aki maga beszélte rá a vádlottat a tett elkövetésére. 10. Tőle tanultam: Shakespeare lángész volt, mi legyünk tisztességes emberek.”

Mi volt ő nekünk? – teszi fel a kérdést Móricz Zsigmond a sírjánál. Nem életrajzi anyag, hanem élő akarat, amely két és fél évtizeden át napról napra dolgozott és küzdött velünk és értünk. E munka és küzdelem vált életének legfőbb tartalmává és csak a jövő távlatából lehet majd látni, milyen mértékben nyomta rá jegyét az ő szelleme irodalomtörténetünk e korszakára, közvetlenül és közvetve, láthatóan és láthatatlanul. Alig van e korszaknak magyar írója, aki ne kapott volna tőle ösztönzést, irányítást, felszabadítást.

A Nyugat óriási hatású lap volt, és azóta is itt van velünk, benne él a huszadik századi magyar irodalomban, csakúgy, ahogy annak háború előtti része benne megszületett. A művek a polcon, a versek a kötetekben mind megannyi idézet a Nyugattól, immár újabb és más sorrendben következve egymás után, mint OTT és AKKOR, amikor megjelentek. Élő folyóirat volt, jól megkonstruált szerkezettel, rovatokkal és tele reflexiókkal, részben az irodalmi művészeti világra, részben korábbi önmagára.

És ismét Komlós Aladártól: „Az Osvát Ernő életének tartalma a tiszta, termékenyítő gondolat s az életalkotó képzelet ápolása és védelme volt, - és harc a nemes humanizmus zászlaja alatt, barbárok és pogányok ellen, őrtorony az új népvándorlás, új tatárjárás kapujában. Nyugatnak nevezte el ezt az őrtornyot – mit gondoltok, miért kellett így nevezni, itt, a távol keleten, Ázsiához közel? Csak azért, mert az utolsó őrtorony volt....

Összeállította: B. O. Á.

Tóth Árpád

Levél Osvát Ernőhöz

A Nyugat Osvát-plakettje

Szerkesztőm, édesapám a betűben,
Hadd köszöntsön e dadogó levél,
Bár óda járna Néked, nagyszerűen
Csillogó homlokú ének, kevély,
De mindegy. Az sem zenghetné ki hűbben,
Ki vagy nekünk s képed bennünk hogy él,
Mert minden toll értetlen és lapos toll
Méltón dicsérni Téged, jó apostol!

Mégis, szemedben, - hadd hirdessem én, -
Mélységes és komoly lánggal világol
Valami makacs, égi, tiszta fény,
Valami a Betlehem csillagából,
Mely akkor gyúlt ki az egek ívén,
Mikor kincset szült lenn a földi jászol,
S nem tudta a vak éjben senki még,
A barmok között mily csoda lelke ég.

Igen, szemedben csillant meg először
Mindig a magyar öröm csillaga,
Ha észrevetted, hogy halkan előtör
Egy-egy új érték színe, illata:
Fényedben látták meg és figyelő kör
Így gyúlt köré s többé nem volt maga,
Győzött a Fény, a bús homály levásott
S indulhattak a magyar messiások!

Igen, ím vallom, bár szerénytelen
Dölyfnek vegyék, de vallom, ki-ki lássa,
Mi voltunk, új költők, erénytelen
Korunknak sok hős, ifjú messiása,
Általunk lett e zord és fénytelen
Ország a fényeseknek büszke mása
S Európa vak zugán a bús magyar
Nagyot s szépet csak általunk akar!

S Te tetted ezt! s jöttén a kornak, annak,
Mikor büszkén ráeszmél Hunnia,
Hogy a népnek, ha ily kincsei vannak,
Nem lehet a Balkánba hunynia,
S a szellem harcába velünk rohannak
És kísérő fényünkkel gyúl ki a
Feltámadó ős nagyság drága lángja, -
Te is velünk léssz, hú vezéri fáklya!

Addig? óh addig folytassuk tovább
Átkozott, áldott magyar életünket,
Ragyogva, zengve éjen s poklon át
Vigyük sebes szívünk és ép hitünket,
S ha néha egy-egy óra enyhet ad
És körbegyűjt, mint most e csöndes ünnep,
Némán, erősen szorítsunk kezét
Az úton, mely csillagokba vezet!

NYUGAT, 1923. 11-12 szám

Tersánszky Józsi Jenő

A TAVASZ NAPJA SÜTÖTTE...

A tavasz napja sütötte domboldalakon csavarogtam, amelyek csodálatosan finom ívben hajlanak az erdő alá.

Széles, mosolygó nyugalom áradt széjjel a réteken és a hajlásokban serényen bugyogtak a vizek. Ahol pedig ezek végigszaladnak, a setétzöld tocsogókon vidáman égnek a sárga virágszallagocskák.

Egy gesztenyefa alá feküdtem arccal az aszu fűre és ezt gondoltam: lám, ameddig innen fel nem nézek, történni fog valami itt a közelemben.

Most mindjárt széjjelhajtja az ágakat a latin mesék Faunnusa nagy óvatosan és kifigyel. Ha pedig senkit se lát és a prücsökök cirpélésénél se hall egyebet, akkor bátran kijő a tisztásra. Jár-kel, nézeget élelmes, csillogó szemével egy keveset, aztán ő is letelepedik valahová. Egy gesztenyefa-tuskónak veti hátát és előkeresgéli nádsípját. Úri kényelemmel keresztbe rakja azután egymáson két szőrös kecskelábát és rázendít.

A nádsíp sikoltozására egyszerre csak egy sereg apró faunkolyok lomol kifelé a sűrűből. A kecskelábú öreg fürge kölykei. Vesszettül ugra-bugrálnak, heje-hujáznak és cigánykerekeznek a gyepon. Egy-egyszer össze is döfölködznek s akkor vonagló ívalakra hajlik egymásba derekuk és sovány karocskáik éles szögben merednek hátra. Meg összefogódnak karéjba és szilajon, hátraszegett fejjel rúgják el a forgótáncot.

Az öreg ragyogó szemmel nézi a bolondos kölyköket és csak buzgóbban fújja nékik.

Valaki füttyörészve jött felfelé az úton a domb mögött. Olyan németes, iskolai indulót fúj, amilyent a kirándulásból felbokrétázva, porosan megtérő iskolás-fiúk énekelnek. Az is volt: kurtanadrágos diákleányke. Kényelmesen, hányiveti mód jövägél az útközépen, szélesen kilóválva karjait magától, mintha álmos lenne. Közben felrúgott egy-egy követ maga előtt, hanem ezt olyan hirtelen nekiiramodva cselekedte, mintha egyszerre megharagudott vón valamiért a kavicsokra.

Aztán megállott a szekérút közepén, komoly, felnőttés pózban, kézsebredugva: merre tartson? S nekifutott az útaroknak. Mikor pedig keresztül szökött rajta, diadalmasan nézett körül, mintha valami elismerést várna érte. És jött a réten egyenesen felém. Nem vett azonban észre. Lehajlott, hogy virágot szakítson és soká bibelődött vele, hogy a kalapja mellé tűzze. Hanem alkalmasint szátmállott keze közt a gyenge gólyahír-kocsány, mert bosszúsan elhajította és megint felcsapta kalapját. Különb, mióta a fűvön lépdégl, minden megmozdulásában volt valami egészséges türelmetlenségféle. Állott mindig nyugodtan, szemlélődve egy kicsit, azután akart valamit és nyúlt is a keze érte és megint úgy maradt mereven félig feltartott kézzel, mintha a hónaljában bújtak volna meg a mozdulatai, készen a kirontásra.

Elékaparásztta zsebkését, levágott egy fűzavesszőt és egyenesre próbálta hajlítgatni. Nézett fel az égre és végig, végig a domboldalokon komolyan, áhitatosan. És nézett maga körül élénken, érdeklődően s egyszerre nyugtalanul rázta meg a fejét. Tágítgatni kezdte inggallérját, fejét forgatva hozzá, mint a nyaktekeres. Később meg olyan vonalba húzódott ki a felső teste, mintha lesne valamit. Egnéhányat lépett még előre és minden átmenet nélkül csak neki fogott kacagni.

Kacagott, ugrott vagy kettőt bohócosan, kirugdosva és lecsapta magát a gyepe. És kapálódzott, fetrengett, hahotázva, sikoltozva, mintha az esze ment vón el. És megint talpra szökött.

Állott, - állott. Egyszerre megint felhajította kalapját. - Híjjá, hopp, rikoltott és irgalmatlan hadarászott karjával.

Hej! Ez a legényke jól berúgott a tavasz szagától – gondoltam magamban és a hideg futkosott végig a gerincemen valami csiklandós, vad gyönyörűségtől, mint a tornaversenyeken a banda indulójára.

Aztán a fiú – alkalmasint belefáradva a duhajkodásba – leült a fűre. És most már csendes jókedvvel, fejét lógatva hozzá, elkezdte füttyölni megint az indulót. Hanem valami vizenyős helyre talált telepedni, s amíg félig felemelkedve a lucskos nadrágot lapogatta combján tenyerével, ezen is elkezdett féktelen –bolondul nevetni.

Közben véletlenül hátrafordult és akkor meglátott engem. Egy szempillantásig úgy maradt szegény moccanás nélkül. És feltápáskodott lassan, szinte erőlködve. Suhintott még egyet-kettőt a vesszővel, mintha szépíteni akarta volna az előbbi hadonászt, olyanszerűen. S így félig nekem fordulván, láttam, mint veresedett el egyszerre az arca a sírós, keserves szégyentől.

És megindult lefelé a dombon sután, tétozva, mint egy nyomorék. Pedig, - ő istenem, - de akarhatott szaladni. Tán soha életében nem akart ennyire elfutni valahonnan.

Arccal feküdtem ismét a fűre, mint a vizeklők és úgy éreztem, mintha szemembe köptek volna, valami gyalázatos, piszkos cselekedetemért.

Jaja! Nagyon megbántottam ezt a kis diákfiút. És megbántottam véle a tavaszt, soha jóvánemtehetőn.

Ady Endre

A VÉR VÁROSA

Májusban olyan szép szokott lenni Magyarvár, hogy az emberek megbolondulva néznek Erdély felé s általában Keletre, honnan a Nap is jönni szokott. Hársak illata s gesztenyék színe, minden, mintha a kigyózó, hosszú Sugárfolyó völgyén jönne ide, e furcsa, nagyon furcsa városba. E furcsa városba, amely igazán a Vérnek városa s ahol Szent László óta emberek és fajták nagyon össze-vissza ölelkeztek.

De Magyarvár mégis augusztusban a legszebb, éjszakánként, a fényes Hold segedelmével a Táborhegy tetejéről nézve. Ilyenkor érti meg az ember, miért volt ez a város olyan becses és jó, hogy érte nem csupán Sztambul és Bécs vitázott. Itt majdnem királyi rangú és seregű, hatalmas basák vigyáztak és uralkodtak s a régi várfalakra a Hold emlékezőn bámul.

Fehér vízű folyó szeli át a várost a Táborhegy alatt s itt hamarabb emelték föl arcukat és szívüket a zsidók, mint akárhol, széles Magyarországon. Jó urak voltak a török urak, szerették avagy legalább is jó szívvel túrték a vár köré csődült és ottlapult zsidóságot.

Ezért olyan ez a város, Magyarvár, a Táborhegyről nézve, holdas, augusztusi éjszakákon, mint egy régi kalifa nyári álma. Egy-egy része nagyon új és fényes és fehér, de ódon szöglei is ragyognak a Hold alatt: össze-vissza, gyönyörű város. Utcait már régen büszke, újféle, magas lámpák verdesik fényükkel s olyan szépek ezek az utcák a Táborhegyre fölragyogva.

Egy kis Amerika Magyarországra tolva s egy kis Magyarország Szmirna tájkára elgondolva: körülbelül ez ez a város. Levegője vérszagú, mert ez a Vér városa, s ilyen volt mindóta, de most különösen vérszagú: bicskát rántott a bús, magyar úr s visszaszúr késével az uraskodó és vitézedő zsidó.

Nagy megvívott tornák, véres tusák, készülő viadalmak, halálos dolgok fellegzenek a város fölött a tiszta augusztuséji mennybolton.

Tíz nap óta Romániából kikergetett nyomorult zsidókat visznek át a városon döcögő, zötyöggető, hosszú piszkos vonatok. Ezekről a világgá üzött, kellemetlen, szomorú emberektől a város, Magyarvár zsidói húzódoznak legjobban, mert ők most harcban állnak. Most vívják a döntő harcot a megszorult, dühös, nemes urakkal, akik még néhány év előtt is azt harsogták: „coki város, mikor a vármegye mulat.”

Szép, nagy idők voltak : egyik esztendőben egy párbajba szorított zsidó lőtt le egy vármegyei urat, a következőben egy zsidónak itták kutyák a vérét. Diák-évei, viharos suhanc-évei voltak ezek Magyarvárnak, sok volt a cigánybanda s egy-egy éjszaka majdnem fölvetette egekig a mámor a duhaj várost.

Azóta a szép, többnyire szép és daliás úri betyárok egy része bezorult a hivatalszobák savanyú homályába s többinek is a többje gyásszal portyázott az eladósodott birtokokon, a város környékén.

Most híre járt, hogy a főispán csendőrökkel és rendőrökkel őriztetett minden közeli vasúti állomást a szaladó zsidók megpihenő vágya ellen. A város zsidói pedig általában, akik között sok volt már a gazdag s a régi szabadságtól avagy a vér-becsempészés folytán bátor, nagyon örültek titokban. Még a váraljai koldus zsidósága is jobb néven vette, hogy nem engednek rájuk és gazdaság-álmaikra száz és száz új, éhes, rongyos, idegen zsidót.

Sokan vagyunk, - mondogatták a kényelmes, praktikus zsidók, akiknek már volt félténivalójuk, - így is sokan vagyunk már. Igaz, hogy ide szívesen jöttek, szálltak mindig a zsidók, de egyszer már ki kell mondani, hogy elég, elég már, elég.

Ravaszabbak és ékeesebben beszélők megint más okból helyeselték, hogy új zsidókat nem engednek beözönlöni Magyarvárra, tudományosan:

- Ez történelmi város, de voltaképpen most lesz várossá, most jön igazi legénysorba, vigyázni kell ebben a korban. Több zsidó több lázat jelentene, több nyugtalanságot és kíváncsiságot: vigyázni kell az ifjúságra.

Csak egy-két rosszgyomrú, keresztyén és zsidó filantróp, ügyvéd, orvos, újságíró, ügynök s miegymás kacagtak titokban olykor-olykor össze. S újságolták sugdosva egymásnak, hogy megint belopózott ötven vagy száz a romániai menekülők vonatjairól s ez őket a növvő, gyarapodó erő érzésével lakatta jól.

Mert kellett ide az erő s Magyarvár maga is kéjesen, pajzánul, csalogatón kívánta, hogy forróbb legyen és sűrűbb a vér és a levegő itt. Még nagyon amazok voltak az urak, azok, a pusztulásban is gögös, címes, lármás, birtokos vagy már birtokatlan, régiebb urak. Mert úgy fordultak a dolgok is, hogy Magyarországot, a félig-megfejelet felsorázatot kezdték úri szegényháznak berendezni.

- Ejnye, - dörmögtek az elégedetlenek, - hát arra valók vagyunk-e mi, hogy a tehetetlen, rugdalózó volt-urakat istápoljuk? És éppen most, amikor vagy-vagy, az utolsó ütközet előtt vagyunk s még az ördögök is jók erősítő csapatnak, miért?

Rollai beszélt, aki ügyvéd volt, gazdag, kikeresztelkedett, de aki megmaradt harcos zsidónak, mivel nem nevezték ki tiszteletbeli vármegyei főügyésznek.

- Jó lesz el nem felejtetni, hogy nem régen, négy-öt év előtt, még keresztyén, halott, vértelen szüzet találtak egy épülő ház téglái között. Persze, a ház kétemeletes akart lenni, milliomos zsidó építette, persze, hogy a zsidóknak kellett a keresztyén szűz vére az első kétemeletes házhoz.

A Rollai történetéhez rögtön ketten-hárman tudtak új történetet adni a bizalmas kávéházi asztalnál, például Vas a szerkesztő:

- Hát nem most két éve, hogy négy kopott dzsentrí kardig heccelt egymás ellen két, öregedő, jámbor pénzes zsidót? Persze, hogy inni nem tudtak s reggelig pezsgőztették őket a párbaj előtt, azután röhögtek, mikor azok egymást kétségbeesetten kaszabolták.

És talán két éve sincs a dicső vadászatnak, - beszélt Zuckermann, aki bankigazgató volt, de Nietzsche-t olvasta, - annak a híres vadászatnak. Ifjú, hetyke szolgabírák és kék zubbonyos huszártisztek rendeztek itt a városban hajtóvadászatot, még hajtóik is voltak. Nem rókákra és nem lóháton vadásztak, de gyalog, fűrge tollú újságíró-gyerekekre, akik kissé sietve hitték el, hogy Magyarvár már nem a régi uraké.

Ám a sok beszédnek sok-sok alja mégis csak az volt, hogy Magyarvár meg akarta csúfolni a famíliát, az egész Magyarországot. Ha idegenek látogatták meg Magyarvárat, mindig olyan csodálkozással voltak, mintha a Mars-csillagon járnának.

- Jaj, - mondta egyszer egy vendég egyetemi professzor, - itt az asszonyok

A XX. sz. eleji Nagyváradi

nagyon is hatalmasak, tehát ez a város pusztuló város.

Valóban a városnak lelkes, titkos, saját akaratán kívül nem a haza, még csak nem is a Vér, de az Asszony volt az ura. S a zsidó lyányok már gyakran lettek dzsentrí-feleségek, s a hencegő, kékvért mutató asszonyok és leányok modelljei lehettek volna akármelyik öszövétségbeli asszonynak vagy lyánynak. Harc közben is ölekezés folyt itt, egyik kar a derék körül, s a másik kéz a nyakat szorongatva, fojtogatón. Mégis nemcsak az úr, nemcsak a harctér, de az olykori fegyverszünet és békekötés is az asszony volt itt mindenha és az asszonynak az ő hálósobája.

Nagyszerű templomok épültek e városban, ami szintén azért volt talán így, mert az emberek gyakran szorultak az Istenre. S valamennyi templom, a Táborhegyről, holdas, augusztusi éjszakákon nézvést, török templomnak látszott. Sok volt a pap is, mindenféle pap, de főképpen pápista, ámbár a viharos, régi, pogány idők Kálvin mellverő vallására vitték a köznépet. Görög és római hitűeknek püspökeik, cifra papjaik éltek és élnek itt, rettenetes vagyon a kezükben.

A papok – még a zsidóknak is sok papjuk van – hagyományosan óvatosak, ők csak eszközei, halk eszközei a városnak. A Város maga csinálja mindenkinek tudta és akarata nélkül a maga életét, egy nagy üst, melybe minden beledobódik, de nem egyszerre fő meg s a tűz ez üst alatt, talán a múlt, talán a sok kontraszt, talán az asszony, de az bizonyos, hogy a tűz ég.

A tűz ég, mint a pokolban, augusztus van, csillagok hullnak s borzasztó, fájó a forróság éjszakáinként is. Egy kávéházban, már hajnalodik, huszárok mulatnak, mágnesfickók és magukat még tartó vidéki urak. A társaság szemefénye, oka, összefogója egy királyi herceg, huszártiszt, a császárnak is rokona. Ezen a napon is legalább kétszáz zsidó, Romániából szaladó, lopta be magát Magyarvárra, s a város idegesen, hisztériásan nyugtalankodott.

A kávé zsidó volt, szerény, okos, fiatal, dolgozó ember, aki örült, hogy a kávéházában ilyen nagyurak mulatnak. Egyszer csak a pezsgő herceg részegen hibát lelt s ordítva hívja a gazdát, mialatt a cigányok ostobául és lármásan muzsikálnak egy ostoba és lármás bécsi indulót.

- Bűdös zsidó, - ordította a herceg, - így csak zsidókat szabad kiszolgálni, s nem urakat, bűdös zsidó.

- Bűdös fenséges úr, - mondta vissza dühös tisztelettel a kávé s olyan örült volt a mulató társaság meglepődése, hogy nyugodtan megugorhatott.

Majd a pincér számoljon velük, - gondolta, - s ment be a városba, melynek utcái fényesek voltak és világítottak még. Magyarvár kék mosollyal köszöntötte a reggelt s valami különös örömet sugárzott a különös város e percben. Szegény, kóbor, lappangó, félő oláh zsidók kopogtattak szállásért itt és ott és egy zsidó kávé ma éjjel vissza mert bűdösözní egy királyi herceget.

NYUGAT, III. évfolyam, 9.szám.

1910. május 1.

Átalvető

„Ó, áprilisi út-szél / Tréfás, arcomba fútt szél / Rügyecskék, zöldacél-rugók / Ó, fiuvolás aranyrigók / Ó, csermelyhangú csézek / Illatok, édes ízek / De jó most elfeledni, hogy / Az élet rút és vad dolog.” (Tóth Árpád: Áprilisi capriccio)

Kosztolányi Dezső

Fasti

Már kék selyembe pompázik az égbolt,
Tócsákba fürdenek alatt a fák,
A földön itt-ott van csak még fehér folt,
A légen édes szellő szárnyal át.
Pöttöm fiúcskák nagy hasú üvegbe
Viszik a zavaros szagos vizet,
A lány piros tojást tesz el merengve,
A boltokat emberraj tölti meg.

S míg zúg a kedv s a víg kacaj kitör
Megrészegül az illaton a föld,
S tavasz-ruhát kéjes mámorban ölt -

Kelet felől egy sírnak mélyiből,
Elrúgva a követ, fényes sebekkel
Száll, száll magasba, föl az isten-ember.

Juhász Gyula

Húsvétra

Köszönt e vers, te váltig visszatérő
Föltámadás a földi tájakon,
Mezők smaragdja, nap tűzében égő,
Te zsendülő és zendülő pagony!
Köszönt e vers, élet, örökön élő,
Fogadd könnyektől harmatos dalom:
Szívemnek már a gyász is röpke álom,
S az élet: győzelem az elmuláson.

Húsvét, örök legenda, drága zálog,
Hadd ringatózzam a tavasz-zenén,
Öröm: neked ma ablakom kitárom,
Öreg Fausztod rád vár, jer, remény!
Virágot áraszt a vérverte árok,
Fanyar tavasz, hadd énekellek én.
Hisz annyi elmulasztott tavaszom van
Nem csókolt csókban, nem dalolt dalokban!

Egy régi húsvét fényénél borongott
S vigasztalódott sok tűnt nemzedék,
Én dalt jövődő húsvétjára zsongok,
És neki szánok lombot és zenét.
E zene túlzeng majd minden harangot,
S betölt e Húsvét majd minden reményt.
Addig zöld ágban és piros virágban
Hirdesd világ, hogy új föltámadás van!

Tóth Árpád

A nap vörös aranyban

A nap vörös aranyban, göggel alkonyul,
Körül a felhők hódolata gyúl,
De fellebb
Lomhább, búsabb s fenségesebb
A felleg.
Feldördül a zivatar
Isteni, busongó szólóéneke,
S száll az édes, ájult mezőkre és fanyar
Fensége zúg: a sok fehér virág
Hisztériásan reszket, összebúj.
A boglárkák kecses, zöld szárain
A szirom beteg, kénsárga láng...

Móra Ferenc

HÚSVÉTI TOJÁSOK

Az erdő közepén, egy vén cserfa alatt kicsi házikó állott. A házikóban lakott Tapsi úr a feleségével meg a két gyerekével. Rendes, jóra való erdei nyulak voltak Tapsiék, senkinek az erdőben panasza nem lehetett ellenük.

Egy reggelen, éppen újév reggelén, Tapsiné azt kérdezte az urától:

- No, édes apjukom, mit főzök ma ebédre?

Az öreg nyúl egyet-kettőt szippantott a pipájából, és azt mondta:

- Jó lesz egy kis takarmányrépa. Ha meg találod a piacon édes káposztatorzsát, hozhatsz belőle a gyerekeknek. A gyerekek nagyon szerették a káposztatorzsát és örömeikben mindig ugrálni kezdtek az asztal körül. Tapsiné asszony pedig a cseléddel elment a piacra.

Hanem jó félóra múlva már vissza is jött megint, átfázva a nagy hidegtől, tüszentve és üres kosárral.

- Hol van a répa? – kérdezte az öreg nyúl.
- Hát a káposztatorzsa? – kérdezték a kicsinyek.

- A káposztatorzsának már elmúlt az ideje, a répáé még meg se jött. A vásáros kofák a nagy havazás miatt be se jöhettek a falvakból, még csak gyöngye fahéjat sem tudtam venni. Egy pár fiatal fának szoltam ugyan visszajövet, de ők azt mondták, hogy ebben a kegyetlen hidegben nekik is kell a héjuk. Az öreg nyúl megvakarta erre hosszú füle tövét, a kicsinyeknek pedig sírásra állott a szájuk. Kevés szecska volt ugyan még a kamrában, de ilyen napon, újév napján még a mezei egér asztalán is külön ebédet tálalnak föl.

Az öreg nyúl egyet-kettőt szippantott a pipájából és azt mondta:

- Baj, hát baj, de azért nem kell ám mindig sírni. Aztán odafordult nyúlne asszony-

hoz, hogy öltöztesse fel jó melegen a gyerekeket. Az asszony fel is öltöztette őket, meleg kendőt is kötött mindegyiknek a nyakára, hogy köhögést ne kapjanak a reggeli köd-
ben.

Gyerekek – mondta az öreg nyúl -, menjetek át a tisztásra az erdész bácsihoz. Köszöntetek rá illedelmesen, mondták, hogy boldog újévet és jó egészséget kívántok neki, és hogy jó szívvvel venném, ha valami kis finom főzelékkfével segítené rajtunk.

A gyerekek mindig szaladni akartak, de az apjuk utánuk szólt:

- Azt mondom, ne bácsikázzatok az erdész urat, hanem szólítsátok tekintetes úrnak.

Az anyjuk pedig azt mondta:

- Meg ne álljatok a jégen csúszkálni. Ha meg azokkal a bolondos vizslakölykökkel találkoztok, kerüljétek el őket okosan, hogy fogócskát ne játsszanak veletek megint. A gyerekek kézen fogva mentek az erdőn át, az erdészlak felé. Meglehetősen jól viselték magukat, csak néha böktek meg alattomban egy-egy havas bokrot, hogy egy kis havazást csináljanak. Az erdész urat a kert alatt találták a három kisfiával. A kisnyulak elmondták a mondókájukat, az erdész meg tüstént beküldte a fiait az erdésznéhez, hogy adjon valamit a nyulaknak. Adott is négy-négy nagy répát. A kisnyulak a répákkal hazafelé mentek. Mikor az ismerős erdőbe értek, jókedvük kerekedett és futkosni kezdtek. Azzal ijesztettek egymásra, hogy „jön a róka!” Aztán nagy versengéssel iramodtak a házuk felé. Aznap nyuléknál igen jó ebéd volt. Első fogásuk répaleves, aztán pirított répa répamártással, a harmadik fogás répafőzelék, végül kirántott répa.

A télnek vége lett, és a nyulak egyszerre csak azon vették észre magukat, hogy a hó elkorodott a házuk tájékaról, és hogy régi ismerőseik, a vándormadarak megint ott csi-cseregtek a fák között, csodálatos dolgokat mesélve idegen országokról, ahol a tél járta.

A nyulaknak most már nem kellett többé az erdészhez fordulniuk, ha megéheztek, mert az erdő tele volt bársnyos fűvel és illatos herével. Hanem azért nem feledkeztek meg erdészékről. Az öreg nyúl azt mondta:

- Ilyen nagy úrral jó fenntartani

a barátságot, és nem lehet tudni, mi lesz a jövő télen.

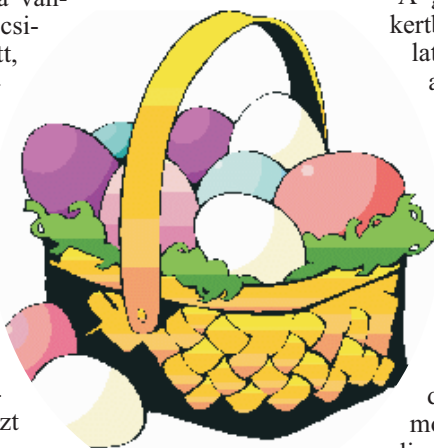
Éppen húsvét éjjelén volt, mikor a legnagyobb csendben furcsa egy társaság sompolygott az erdészék kertjébe.

Tapsiék voltak meg a rokonságuk. Elöl Tapsiné ment, egy-egy piros tojást vitt a hóna alatt. Aztán Tapsi úr jött, ez meg akkora húsvéti tojást hentergetett maga előtt, amelynél nagyobb és szebbet sose láttam. Kék bársonyból volt ezt a húsvéti tojás, aranyabronccsal. Aztán jöttek a többiek, ők meg kosárban, pici szekérben húzták a sok húsvéti tojást. Mikor a kertbe értek, serényen munkához láttak. A kicsinyek ügyes fészkeket raktak a fűben, a bokrok alatt, az öregek meg óvatosan elosztogatták a tojásokat a fészkekben. Mikor elvégezték a munkájukat, usgyi!... visszairamodtak az erdőbe.

Másnap az erdész már korán reggel lent járt a kertben. Később leszólította a gyerekeket is:

- Gyerekek – mondta -, nekem úgy rémlik, mintha nyomokat látnék a kertben. Ha itt jártak, akkor itt is hagytak valamit. Jó lesz egy kicsit körülnézni a bokrok alatt.

A gyerekek szétfutottak a kertben, aztán itt is, ott is halatszott az örömkialtásuk, amint egy-egy húsvéti tojással megrakott fészkekre bukkantak. Az a kékbársnyos, aranyabroncsos tojás, melyet Tapsi úr maga görgetett be a kertbe, tele volt cukorral. Én is megkóstoltam, mert éppen akkoriban vendégségben voltam az erdészéknél és egész komolyan mondom, hogy alig ettem még ennél edesebb cukrot.

Lőrinc Pál

Három füles

Három kis nyúl ül a réten.
Mesebeli faluszélen.
Előttük egy halom tojás,
Húsvét táján ez így szokás.
Festék is van jócskán, bőven,
Fut az ecset tekerőn.
Tojáson a színes csíkok
Olyan, mint a fürge gyíkok.
Nyúlápó is megjön közbe,
Leül köztük ott a földre.
Nagy bajuszát simogatja,
Tojásokat válogatja.
Szebb az egyik, mint a másik,
Nincsen köztük mely hibázik.
Úgyes ez a három füles,
Nem lesz a tál sehol üres.

Bars Sári

Hímes tojás

Ha feldobom fehér,
Ha leesik sárga.
Nem dobom fel, nem esik le
Készül a vásárba.
Kihímezem előbb
Szivárvány festékekkel,
Virágszirmot pingálok rá,
Tavaszi ég kékekkel.
Jácintot, ibolyát,
Csibét, piros szívet,
Annak adom, aki érte
a legtöbbet fizet.
Nyúlanyó már kérte
fényes rézkrajcárért,
Csakhogy pénzért
nem eladó, sem bolyhos barkáért.
Locsolókodók jönnek
húsvét másodnapján,
Szagosvizet hintenek rám,
Nekik oda adnám.

Tavaszi

Zöldülni tanul a fű,
nő, növekszik egyre, nézd!
S mit csinál a napsugár?
Tanulja a napsütést.

Bólogat a hóvirág,
szél tanítja rá — na nézd!
Hát a szagos ibolya?
Tanulja a kékülést.

Hazaszáll a fecskepár,
a szúnyogoknak hada, nézd!
Még csak zírrenni se mer,
tanulja a remegést.

Zörögni is elfelejt
erdő alján a haraszt,
némán figyel: a világ
most tanulja a tavaszt.

Családunk séta közben - Csizmadia Anna rajza, Szombathely

Jut is bőven minden házba,
Locsolóknak tarisznyába.
Kinek nem jut fusson ide,
Nyúlápó tesz a zsebibe.

Kellemes húsvéti ünnepeket kíván
mindannyiutoknak a szerkesztő néni és
továbbra is várom leveleiteket,
észrevételeiteket a következő címre:
B. OSVÁT ÁGNES
540477 Târgu Mureș, str. Armoniei nr. 22
ap. 13, jud. Mureș, ROMÂNIA
Telefon: 0040-265-249.918,
0040-365-803.670 vagy 0040-731-187.638
E-mail: osvathagnes@gmail.com
osvathagnes@rdslink.ro
osvathagnes@citromail.hu

Aforizmák a nyelvről

- ◆ A szó olyan mint a nyílvevő, amelyet ha kilőttek, nem fordítható vissza. (Arab közmondás)
- ◆ A szó okozta seb rosszabb, mint a karddal vágott seb. (Arab közmondás)
- ◆ A szavakkal lehet hazudni, de a szemekkel soha. (Belga közmondás)
- ◆ Két dolog káros mindazoknak, akik a boldogság lépcsőfokán előbbre akarnak jutni: ha hallgatnak, amikor beszélniük kellene, és ha beszélnek, amikor hallgatniuk kellene. /Friedrich von Bodenstedt (1819-1892) n. író, újságíró, szlavisztikus/
- ◆ Nem a tettek, hanem a tettekről alkotott vélemények hatnak az emberekre. /Berthold Brecht (1898-1956) német költő, író, drámaíró/
- ◆ Nagy szerencsétlenség, ha valaki nem elég értelmes ahhoz, hogy beszéljen, és nem elég belátó, ahhoz, hogy hallgasson. /Jean de La Bruyère (1645-1696) francia író/
- ◆ Egyes dolgok elviselhetetlenek, ha közép-szerűek: költemény, zene, festészet és nyilvános beszéd. /Jean de La Bruyère (1645-1696) fr. író/
- ◆ Egy jó beszédnek van kezdete és vége, és lehetőleg rövid a kettő közötti távolság. (Jupiter Cumulus római politikus)
- ◆ Senki nem érti meg egészen a másikat, mert azonos szavaknál nem ugyanarra gondol. /Johann Wolfgang Goethe (1749-1832) n. költőfejedeleme/
- ◆ Férfiak órák hosszat tudnak egy témáról beszélni, a nőknek nincs szükségük témára. /Curt Goetz (1888-1960) n. író, színész és rendező/
- ◆ Mielőtt egy szép szót használunk, kell számára készíteni egy szép helyet is. /Joseph Joubert (1754-1824) fr. moralista, esszéista/
- ◆ A nyelv tovább ér, mint a kéz. /Stanislaw Lec (1909-1966), lengyel satirikus/
- ◆ Kezdetben volt a szó, a végén a frázis. /Stanislaw Lec (1909-1966), lengyel satirikus/
- ◆ Ne emeld szavaidat saját látótered fölé. /Stanislaw Lec (1909-1966), lengyel satirikus/
- ◆ Aki nem tudja szavát tartani, nem kellene beszédet mondjon. [Werner Mitsch (*1936 -) n. író, aforisztikus]
- ◆ Mindenkiel megtörténhet, hogy badarságot beszél. Szerencsétlenség, ha ünneplésen teszi. /Michel Evquem Seigneur de Montaigne (1533-1592) fr. humanista, író, filozófus/
- ◆ Az "igen" és "nem" legrégebbi és legrövidebb szavaink igénylik a legtöbb megfontolást. /Püthagorasz (Kr.e 6. sz.) ógörög matematikus és filozófus/

(Dr. Szűcs Károly gyűjtése)

ÁTALVETŐ ONLINE

Lapunk az interneten a
www.erdelyikor.hu
címen olvasható, és az új lapszám
megjelenésével cserélődik.

Lapszámunkat Csizmadia Attila
grafikusművész munkái díszítik.

Támogatóink listája a 35. oldalon
olvasható.

Felhívás az

előfizetésére

Belföldi éves előfizetési díj 1.500 HUF
Külföldre: Európában..... 10 EUR
Tengeren túlra 20 USD
Az éves előfizetéseket egyszerű

(rózsaszínű) postai utalványon kérjük

feladni a következő címre:

EKOSZ 7101 Szekszárd 1.

Postafiók: 480

(Külföldi olvasóink eddig is megtalálták
a módját a valuta elküldésének, vagy
itteni rokonaik, barátaik révén juttatták
el a megfelelő összeget forintban.)

B.Osvát Ágnes

Jöjjetek vissza hozzám....

Szavak, ti sziromkönnyű, hófehér szavak!
Súgjátok meg végre, mivel bántottalak.
Elpártoltatok tőlem, mint hegyoldal a hó,
ha a nap lángja éri őket, s az első halihó,
mit vidám diákok kürtölnek a csúcsról szerteszét,
hirdetve ország-világnak, a tavasz örömet.

Szavak, ti röpködő, lángostorú szavak,
égessetek meg engem, ha én bántottalak.
De ha nem, gyertek vissza, én várlak bennetek,
kezem nyújtom felétek, s ti átöleljetek.

Lepjen be újra engem a sziromkönnyű hab,
vagy lángostor csattanása, melynek utánakap
a képzelet. És elalszik a láng, megpihen a szirom,
szelíd betűvé válik az égő fájdalom.

Átalvető, 2008. március